פֿולע טאַבעלע פֿון דער מלוכה־לאָטעריע זעה 14. זייט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פּרייז 30 גראָשען

הײַנט 24 זײַטען

נײַער פֿאָלקסבלאַט

№ 13	Łódź, Piątek 15 stycznia 1932 r.	צענטער יאָהרגאַנג	לאָדז. פֿרײַטאָג, ד׳ שבט תרצ״ב	№ 13

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פֿון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

Inżynier Chemik

IGNACY BORNSTEIN

PRZEMYSŁOWIEC, OBYWATEL MIASTA TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO,

Członek Zarządu Starzyckiej Fabryki Wyrobów Sukiennych Z. Bornstein, Sp. Akcyjnej

zmarł dnia 12 stycznia 1932 roku przeżywszy lat 59.

W Zmarłym tracimy światłego doradcę o nieskazitelnej prawości.

Pamięć Jego zachowamy na zawsze!

Zarząd

Starzyckiej Fabryki Wyrobów Sukiennych Z. Bornstein, Sp. Akc. w Tomaszowie Mazowieckim.

Tomaszów Mazowiecki.

DYREKCJA

Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego,

(Elektrownia Łódzka)

podaje do wiadomości swoich Odbiorców energji elektrycznej, że z powodu powiększenia się ilości odbiorców powstała konieczność nowego podziału miasta na rewiry inkasowe, wskutek czego może się zdarzyć, że za I-szy okres 1932 roku zgłosza się inkasenci do Sz. Pp. Odbiorców wcześniej aniżeli po upływie jednego miesiąca od ostatniego inkasa.

Dyrekcja Elektrowni uprzejmie prosi Sz. Pp. Odbiorców o przyjęcie powyższego do wiadomości i potwierdza, że taka zmiana będzie miała miejsce tylko w I-szym okresie inkasowym. Inkaso za dalsze okresy odbywać się będzie według dat ustalonych w I-szym okresie r. b.

Jednocześnie Dyrekcja Elektrowni zawiadamia Sz. Pp. Odbiorców, iż zgodnie z ustawą z dnia 17 grudnia 1931 r. art. 1, punkt 1, o państwowym podatku od energji elektrycznej (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 112/31 XII. 31 r.), inkasenci otrzymali polecenie doliczania do rachunków, wystawionych za dostarczoną energję elektryczną dla celów oświetleniowych oraz dla innych celów, o ile jest mierzona wspólnie z energją dla światła, 10% wartości zużytej energji. 312

דעם 13-טען יאַנואַר 1932 איז נאָך לאַנגע שווערע ליידען אין וואַרשע געשטאָרבען מײַן ליבער מאַן, אונזער טײַערער פֿאָטער, שוויגערפֿאָטער און גרויספֿאָטער

נ. ע. יעקב פּיטראָוויטש

(הויזבעזיצער פֿון דער שטאָט לאָדז)

אין עלטער פֿון 63 יאָהר

די לויה וועט פֿאָרקומען הײַנט, פֿרײַטאָג, דעם 15 יאַנואַר (ז׳ שבט תרצ״ב) פּונקט 12 אַ זייגער בײַטאָג פֿון טהרה הויז אויפֿ׳ן יידישען בית-החיים וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער די אין טיפֿען טרויער

פֿערבליבענע משפּחה.

גראַנדיעזע טורז- און מאַרט-אימפּרעזע

זעה 5-טע ז׳

צו אַלע מיטגלידער פֿון

„לינת החולים"

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט דערמאַנען מיר נאָכאַמאָל אונזערע געעהרטע מיטגלידער, אַז זונטאָג, דעם 17-טען יאַנואַר ד. י. קומט פֿאָר אין אייגענים לאָקאַל פֿון „לינת החולים", פּאָלודניאָווע 19

אַן׳אויסערגעוועהנליכע אַלגעמיינע

גענעראַל=פֿערזאַמלונג

די פֿערזאַמלונג וועט זיך אָנהויבען פּינקטליך 7 אַ זייגער אָוועגד און וועט גילטיג זײַן בײַ יעדער צאָהל מיטגלידער. ס׳איז דעריבער זעהר וויכטיג און געווינשט, אַז די מיטגלידער פֿון „לינת החולים" זאָלען קומען צאָהלרייך. ווײַל ס׳האַנדעלט זיך וועגען ערטיילען אויף ווייטער מעדיצינישע הילף פֿאַר די אָרימע קראַנקע, וואָס איז אונטערבראָכען געוואָרען.

די פֿערוואַלטונג פֿון „לינת החולים" אין לאָדז. 384

KETTENSTUHLWARE

פֿאַר וועש און רעפֿאָרמען

אין פֿערשידענע מוסטערן, עמפּפֿעהלען מיר צו קאָנקורענץ-פּרייזען, אויך אויף ליין

(SIATKA) נעץ-וואַרע

אין פֿערשידענע מוסטערן ווערט אָנגענומען אויף ליין צו ביליגע פּרייזען אויף פֿערלאַנג אַ רײַכען קאַטאַלאָג - מוסטער

Akt. Ges. **R. Lipszyc**

Łódź, Piramowicza 11/13

Hotel-Pension „WANDA"
ZAKOPANE
ul. Krupówki 19

עמפפיהלט קאמפארט-איינגעארדענטע זוניגע צימערן
מיט קאלט און ווארעם וואסער, טעראסעו, לאזשעגקעס א. ז. ו.
אויסגעצייכנטע כשר׳ע קיך. .·. קאנקורענץ-פרייזען.

דאנקזאגונג
דעם ה׳ ד״ר לערנער, פון זאכאדניא 64

אזוי ווי נאך פיל מאנאטען קורירען האבען זיך אלע דאקטוירים אפגעזאגט פון מיין קינד, נור דער ה׳ ד״ר לערנער אליין האט געזאגט, אז מען קען נאך ראטעווען דאס קינד און דאס האט ער געטון מיט אלע מענליכקייטען און דאס קינד אפעריאטעווט. דאס וועלען מיר קיינמאל נישט פערגעסען, זיין מיה איז נישט אפצושאצען. דאס קאן נור בעווייזען אזוי א איידעלער מענש ווי ה׳ ד״ר לערנער.

מיר ווינשען אייך, אז איהר זאלט לעבען און געזונד זיין און ווייטער מצליח זיין אין אייערע וועגען. בעזונדערס דאס קינד וועט אייך קיינמאל נישט פערגעסען.

די דאנקבארע אלטערן פאמיליע
גאלדשטיין, זשעלאזנא 12
365

בעקאנטמאכונג.
די הדרת-הקדש-פערוואלטונג
פון גאשטשינער דוואור און פאדזשעטשנא 10
מאכען בעקאנט, אז דאנערשטאג ד. 21 יאנואר 1932 צום 2-טען טערמין 8 אין אווענט ווערט פארגעשטעלט צאהל מיטגלידער פינף פאר אייגענעם לאקאל
די יערליכע אלגעמיינע פערזאמלונג
מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג פון דער פערזאמלונג, 2) וואהלען פון א פארזיצער, 3) וואהלען פון א פערוואלטונג, 4) וואהלען פון א רעוויזיאנס-קאמיסיע, 5) פרייע פארשלאגען. אלע מיטגלידער ווערען געבעטען צאהלרייך צו ערשיינען.
358 די פערוואלטונג.

אכטונג, פיש-סוחרים אין לאדז!
די פערוואלטונג פון פיש-סוחרים-פעראיין פאמארסקא 18 מאכט בעקאנט אז זונטאג, דעם 17-טען יאנואר ד. י. 5 א זייגער אווענט קומט פאר
א נייע רעגיסטראציע
פון אונזערע מיטגלידער.
צוליב דעם בעטען מיר אלע פיש-סוחרים ווי אויך אלע אינהאבער, וועלכע ווילען געהערען צו אונזער פעראיין, צו קומען פינקטליך צום אויבענדערמאהנטען טערמין, כדי צו פעררעגיסטרירען זיך אלס מיטגליד.
די יעניגע, וועלכע וועלען נישט קומען וועלען בעטראכט ווערען אלס אויסגעשלאסענע מיטגלידער פון אינזער פעראיין.
די פערוואלטונג
פון פיש-סוחרים-פעראיין אין לאדז
356

ווענדונג צו די מתפללים פון חברה משניות
וואלבארסקא 20

אין יאהר 1910 איז אויף דעם ז׳מינע-פלאץ וואלבארסקא 20 (הויף פון אלטשטעטישען בית המדרש) געבויט געווארען דער בנין אין וועלכען עס געפינען זיך „חברת משניות" (פארשטער) און חב״ה תנ״ך) ערשטער שטאק). מיר, פארשטעהער פון „חב״ה תנ״ך האבען זיך פערשטענדיגט מיט די פארשטעהער פון „חברה משניות" ר׳ חיים שלמה מוהל ז״ל, ר׳ יוסף הערצקא גאטאנזאהן און אנדערע אז „חב״ה משניות" זאל בלייבען געלערנט ווערען אין וואכען-טעג בין מנחה למעריב און אין „חב״ה תנ״ך" זאל ווערען געדאווענט און געלערנט טעגליך שבת ויו״ט, די חברה תנ״ך עקזיסטירט שוין 97 יאהר און דער ערשטער לערנער רב ר׳ יחזקאל נאמבערג ז״ל איז געווען איינער פון די גרינדער. מיט דער צייט האבען מיר זיי ערלויבט צו דאווענען שבת ויו״ט און אויך צו האלטען א „רבי" אויף שבת די לעצטע צייט האבען זיך אין חב״ה משניות ארייגעריסען פרעמדע מענשען, נישט-מיטגלידער, יהושע ראפאפארט, וועלכער האט געוואוינט ביי אונז א סך יאהרען, פישל קצב און אנדערע און האבען זיך צוגעוומען א שמש וועלכער „כאפט" מענשען אריין צו דאווענען צוליב „נעשעפט" ווי אויפ׳ן שאכער מארק, דורך דעם קומען פאר סקאנדאלען און א חלול השם. זיי האבען דורך דעם רואינירט אונזער „חברת תנ״ך" וועלכע האלט אויס א „רבי" א שמש און אנדערע אויסגאבען און די איינציגע הכנסה איז פון מתפללים מיר האבען געווען זייערע „גבאים" לר״ת צו ה״ב ר׳ לייבוש ראזענבערג נ״י, האט ער ארויסגעגעבען א פסק, אז אין „חברה משניות" טאר מען נישט דאווענען נאר פון 9 פריה און כדי נישט צו ברענגען א שאדען די „חברה תנ״ך". נישט קוקענדיג. וואס פון זייער צד האבען מקבל קנין געווען חשיבע יודען מיט שיינע הדרת-פנים׳דיגע בערד ווילטן זיי דאך נישט מקיים פסק זיין. צוליב דעם זענען מיר מתרה די „גבאים" פון חברה משניות, דאס אויב זיי וועלען נישט אויספיהרען דעם פסק פון הרב ר׳ לייבוש ראזענבערג, ווארפען מיר פון זיך אראב די פעראנטווארטליכקייט פאר די פאלגען.

די גבאים פון דער חברה תנ״ך 307

בלב מלא יגון הננו מתתפים בצער
משפחת בוזין
במות עליהם אביהם היקר, חבר הועד שלנו מר
גרשון ע״ה ב״ר אפרים ז״ל
המקום ינחם אותם בתושאצ״י ולא יוסיפו לדאבה עוד.
ועד „מחזיקי הדת"
לודז, סאלנא 7. 310

ווארנונג!
צוליב דעם, וואס עס האבען זיך פערשפרייט אין שטאט פאלשע וועקסלען און פראטעסטען מיט נאכגעמאכטע שטעמפלען און אונטערשריפטען, זשירא פ. פינקוס, רזשגאווסקא 97, ארדרע פישל גערשט אדער לייבל ליכט, ווארן איך אלע סוחרים אז וועלכע וועקסלען נישט צו נעהמען אהן פריהערדיגע פערשטענדיגונג מיט מיר, אין געגענפאל בין איך פאר זיי נישט פעראנטווארטליך.
360
FELIX PINKUS, Rzgowska 97.

ענטשולדיגונג.
פאר מיין אונטאקטישער האנדלונג געגען דער פאך-קאמיסיע פון דער קינדער-גארדעראבען-סעקציע ביים מאנאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין, פילסודסקיעגא 12, ענטשולדיג איך זיך און פערזיכער, או מעהר ווט אזעלכעס נישט פארקומען.
מיכאל ראדאמסקי
אלעקסאנדריסקא 6. 343

א צימער
אין בעסטען צענטרום ביי אנ׳ארענטליכע פאמיליע אבצוגעבען פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט אדער שילער צו ערפארען אין רעסטאראן וואלהאוויטש, וושכאדניא 49 פר. טעל. 146-14

מעלדונגעס
ווי אויך הויז-אדמיניסטראציע
פיהרט פאר א מינימאלער נעהאלט א ענערגישער גפוויסענהאפטער אדמיניסטראטאר.
זיך צו ערקונדיגען: 687
זאכאדניא 66 פ״אנט, 3. שט. פארמא.

וויכטיג פאר כלות!
איך מאך בעקאנט אז איך בארג אויס די שעהנסטע חופה-קליידער און מוא״שען אויף אלערליי פערוויילונגען און חתונות צו די ביליגסטע פרייזען, לויט די נייעסטע פאריזער מאדעלען. פינקטליכע און רעעלע בעהאנדלונג.
פיעטריקאווער 294, רעכטע אפיצ. 3. שטאק
געדענקט די אדרעס 143

„ליגת הצדק". לאדז, ציגעל-גאס 17.
פיזיקאלישטעראפישער קאבינעט
איז טעטיג טעגליך פון 11—1 מיטאג און פון 4 ביז 6 אווענד געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון א דאקטאר-ספעציאליסט
קווארץ-לאמפ. דיאטערמיע, סאלוקס.
273 עלעקטרישע בעדער.

מאשין-מצות
ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע, ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפל און סובארקעס קויט קארלסבאדער סיסטעם. מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבערא-בעוואוסטער צוקערביע
ב. ווינבערג
38 פיעטריקאווער 38
:-: טעל. 143-82 :-:

מעבעל
שפארזאמקייט איז רייכטום!
וויכטיג פאר לאדז און אומגעגענד!
צוליב׳ן הערשענדען קריזיס פערקויפען מיר מעבעל קאמפלעטע ווי ענצעלווייז צו זעהר ביליגע פרייזען .·. ביליגער ווי איבעראל,
ביי ווינגאלד און ווינבלום
11 וואלטשאנסקא 11
קומט און איבערצייגט אייך! געדענקט די אדרעס!

DR. MED.
E. GUTMAN
קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
גדאנסקא 26, טע. 173-00
נעמט אן פון 11 ביז 12 און פון 4 — 6.

ביהגען = האניג
גאראנטירט עכטען, באהרונגס- און הייל-קרעפטיגען, פון בעסטער קוואליטעט, ליפער געגען נאכנאהמע

3 קילא — 9.— זל.	10 קילא 22 זל.	30 קילא 53 זל.
5 קילא 12.90 זל.	20 קילא 40 זל.	60 קילא 96 זל.

פער באהן. צוזאמען מיט די בלעכדאזען, פראנקא אויף יעדער פאסט- און באהן-סטאציע — אויף פערלאנגען שיק איך אפערטען אויף גרעסערע זענדונגען פרוי
Frida Rosenbaum
PODWOŁOCZYSKA Małopolska

קויפט נור ביי דער ערשטער האנד!
ייִן כשר וטוב!
פון דער אלטער בעוואוסטער פירמע
„בארון"
אינה.: מענדיל בארנשטיין, לאדז
נאוואמיעסקא 30, טעל. 210-58
גרויסער אויסוואהל פון ווייגען, ליקערן און בראנפען׳ס.
ביליגע פרייזען. סאלידע בעהאנדלונג.

ראדיא-אפאראטען
אויף עלעקטרישען שטראם
וואס עלימינירען אויסגעצייכנעט לאדז און ראשין
פערזעהען מיט 4 לאמפען PHILIPS
פאר 350 זל. — מיט א — גלאשניק 425 זל.
צו בעקומען נור אין דער פירמע
„RADIO-SWIAT"
wł.: Józef Pines
ŁODZ, PIOTRKOWSKA 40, TEL. 211-99.

חוי נפלה עטרת ראשנו!!!
אחרי מח״ה כבדה ומושכה שבק לן חיים בשנת 61 לימי חיו בעלו, אבינו, חותננו. וזקננו האיש המצוין במעלות טובות החסיד וו״א
נ״ע אברהם דוב ב״ר אהרן יעקב ז״ל ליפשיץ
ומבאי דבית החסידים סטאלין)
ההלויה תהיה היום יום ו׳, ז׳ שבט תרצ״ב בשעה 11.30 בבוקר
מבית האבל צעגעלניאנא 38.
משפחתו המתאבלת. 386

Dr. med J. POLAK
האט זיך איבערגעצויגען
אויף אל. קאשטשושקי 53 טעלעפאן 246-10

Dr. med. 370
H. Słobodski
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
פעטריקאווער 66 טעל. 241-27
נעהמט אן פון 12-1 און פון 3 — 4.30

Dr. med. M. Lerner
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
זאכאדניא 64, טעל. 113-09
181 נעמט אן פון 3 — 5 נאכמ.

Dr. med. Eychner Jakób
ספעציאליסט פאר אינפעקציע און קינדערקראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען
שרודמיעסקא 12, טעל. 111-24
עמפפאנגט טעגליך פון 6—7 אווענד

Dr. med. A. MINC
אויגען-קראנקהייטען
זאוואדזקא 9, טעל. 245-98
נעהמט אן פון 1—2 נאכמ און פון 7-8 אווענד

א רעמיזע
צו פערמיטען
17 צעגעלניאנא 17
דער וועכטער
וועט אנווייזען.

קישעלעך
געשטיקטע מיט אטלאס
זעהר שעהנע
זעהר ביליג צו בעקומען
ביי מאהאנע
לאדז, קילינסקיעגא 64.

האללא! א זלאטע
א רעהציע
[illegible]
ענצעל איז זיכער פאר
אייער מעגליכע — קאנ-
ווערסאציע און פוילישער
לימוד ליטעראטור, היסטאריע, קארעספאנדענץ,
פערבעסערונג פון דער אויסשפראך און אקצענט,
צובילדונג פון הערוואק-
סענע פערנאכלעסיגטע אין
פערשעטיגטע מיט א
פערשנעלערטע מעטאדע
אוסלערנען פון אנאל-
פאבעטן. פארטשריטן גע-
זיכערט! אויספראבירטע
מעטאדע פון א ספעציא-
ליסט! פיעטריקאווער 17
לינקע אפ. 1. איינג., 2.
שט. וו.,17., פון 8—11.30
1—3.30 און 6—8

די דייטשע קאנע צאהלען
זאגט אַן ענגלישער עקספערט

לאנדאן, 14 (ספ. טעל.) א גרויסע סענ־סאציע האט ארויסגערופען אין דער פאליטישער וועלט אין ענגלאנד, די רעדע פון סער וואלטער לעיטאן, דער ענגלישער עקספערט אין דער אינ־טערנאציאנאלער קאמיסיע צו קאנטראלירען די דייטשע צאהלונגס-פעהיגקייטען.

ער האט געזאגט : די דייטשען קאנען צאה־לען די קריגס-ענטשעדיגונגען, צוליב דעם, וואס זייערע אינערליכע פערפליכטונגען זיינען מינימאלע.

די אינערליכע דייטשע חובות בעטרעפען 500 מיליאן פונט, וואס מאכט אויס 8 פונט אויף א קאפ.

די אינערליכע חובות אין פראנקרייך בע־טרעפען 65 פונט אויף א בירגער און אין ענגלאנד – 150 פונט אויף א בירגער.

דאס פערלאנגען צו שטרייכען די קריגס־חובות איז מצד דייטשלאנד א פאליטישער מא־נעווער.

איך בין א געגנער נישט נאר פון שטרייכען די קריגס-ענטשעדיגונגען, נאר אויך פון א מאראַ־טאריום פאר דייטשלאנד.

די וועלט מוז געפינען א מיטעל צו צווינגען די דייטשען אויסצופיהרען די פערפליכטונגען.

פייערליכע חבת-ציון-אקאדעמיע אין זגערזש

זגערזש, 14 (פון אונזער קארעספאנדענט).

דעם היינטיגען זונטאג איז אין זגערזש פאר־געקומען א פייערליכע אקאדעמיע, איינגעאָרדענט דורכ'ן זגערזשער ציוניסטישען קאמיטעט, צום 50־יעהריגען יובל פון חבת-ציון.

אין לאקאל פון דייטשען געזאנג-פעראיין איז געוועזען פערזאמעלט א גרויסער עולם און פערטרע־טער פון די זגערזשער ציוניסטישע אינסטיטוציעס.

דער וועטעראַן פון דער ציוניסטישער בעווע־גונג אין זגערזש ה' אייגער האט געעפענט די פייע־רונג מיט א בעגייסטערטע רעדע, און נאכ'דעם האט געהאלטען א גייסטרייכען רעפעראט ד"ר א. דרויאַנאוו וועגען דער ענטשטעהונג און ענטוויק־לונג פון ציוניזם.

די אקאדעמיע האט זיך פערענדיגט אין א בע־גייסטערטער שטימונג.

שפעט אין אָוונד איז אין לאקאל פון „מכבי" איינגעאָרדענט געוואָרן דורך „וויזא" א באַנקעט לכבוד דרויאַנאָווען.

עס האבען געהאלטען טאסטען די ה"ה: איי־גער, שוואַרץ, גרינבערג און אַנד.

דער קלאַנג-קינא-טעאטער אין לאדז
„SPLENDID"

היינט און פאלג. טעג!

דער פרעכטיגסטער איבער-קלאַנג-פילם! לידער אין דער רוסישער שפראך!

רעזשי פון געניאלען ענגלישען Pudowkin — William Willcot א. נ.:

ציגיינער-ראמאנסן

— אין די הויפט-ראלען: —

Brygida Helm i Józef Schildkraut

מיטרייסענדע מוזיק אויסגעפירט פון בערימטען ציגיינער-ארקעסטער אונטער לייטונג פון Rode

הנחה-בילעטען און פאספארטו'ס, א חוץ אמטליכע אונגילטיג ביז'ן אפ־רופען.

אנהויב 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 א זייגער ביי טאג.

צו דער חתונה פון אונזער ג' מיטגליד
קלמן יצחק זילבערשטיין
מיט פרל.
טאבע ראכעל קופערבערג
ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א גליקליך און צופרידען צוזאמענלעבען.
חבריה „אהבת בחורים"

צו דער חתונה פון אונזער ליבען פריינד
קלמן יצחק זילבערשטיין
מיט פרל.
טאבע ראכעל קופערבערג
ווינשען מיר פיל גליק, זאל אייער נייער לעבענס-וועג מיט רויזען בעצירט זיין
וועלוויל רעדליך
שמאריק זאראנקעוויטש
קלמן שיינפארבער 374

סאלא סטארטשעווסקא
יוסף חיים גראנאס
פערלאבט
לאדז, אין יאנואר 1932

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען זוהן און ברודער
יוסף חיים גראנאס מיט פרל.
סאלא סטארטשעווסקא
ווינשען מיר זיי א הארציגען מזל-טוב און אייביגעס גליק.
עלטערן 351
ברידער: מאכל, שמיאל
שוועסטערן: יורא, ראכל, ביילה און יוטא גראנאס

צו דער פערלאבונג פון מיין ליבען חבר און אונזער ליבען שכן
יוסף חיים גראנאס מיט פרל.
סאלא סטארטשעווסקא
ווינשען מיר זיי דאס זייער לעבענס וועג זאל מיט בלומען בעצירט זיין.
אברהם קרישטאל
גיטל קרישטאל
און עלטערן ק ישטאל

אונזער ליבען פריינד
יוסף חיים גראנאס
צו זיין פערלאבונג מיט
פרל. סאלא סטארטשעווסקא
ווינשען מיר זיי א גליקליכע צוקונפט.
מאניעק פאלאקעוויטש און כלה

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען פריינד
יוסף חיים גראנאס מיט פרל.
סאלא סטארטשעווסקא
אונזער הארציגסטע וואונשען
ישראל און שמואל מענדזשיצקי

צו דער חתונה פון אונזער קוזינקע
פרל. מאטעל שרה מאריאנקא
מיט ה' שמחה ברוך זאנד
ווינשען א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.
שלמה מיכאלאָוויטש און פאמיליע.

צו דער חתונה פון אונזער ליבען חבר
שלמה קאהאנע
מיט פרל' פולא ציבולא
ווינשען מיר א הארציגען מזל טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען.
חברה „כנסת צעירים"

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען חבר
הערש ברייטבארד
מיט פרל' פאלא דאווני
ווינשען מיר א הערצליכען מזל טוב און א גליקליכע צוקונפט.
חבריה „כנסת צעירים" 307

מזל טוב
ווינשען מיר אונזער ליבען חבר
ישראל יצחק בזשאזעק און פרוי
צום געבורט פון זייער זון דעלע זאל ער אייך היבען מיטגעבראכט פיל גליק און ער זאל גריכן דערצויגען ווערן.
חבריה „כנסת צעירים"

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבער טאכטער
פרל' העלא מאנהייט
מיט ה' ליזער מאשקאוויטש
ווינשען מיר א הערצליכען מזל טוב און א גליקליכע צוקונפט.
עלטערן מענדעל און רחל לאה מאנהייט

צו דער פערלאבונג פון אונזער הָכ־געשעצטער פריינדין
פרל' העלא מאנהייט
מיט ה' לייזער מאשקאוויטש
ווינשען מיר פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט.
פריינדינס:
טאבטשא מיעדזשינסקא
גניא קעסטענבערג. 347

העלא מאנהייט
לייזער מאשקאוויטש
פערלאבט.
לאדז אין יאנואר 1932.

Z intencji zaręczyn mojej ukochanej siostry
p. **HELI MONHAJTÓWNY**
z panem
Leonem MOSZKOWICZEM
życzę wiele szczęścia i różowej przyszłości.
Sala Monhajtówny.

צו דער חתונה פון אונזער ווערטען פריינד
קלמן יצחק זילבערשטיין
מיט פרל. טאבטשא קופערבערג
ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען.
שעי' דאבראנסקי,
יצחק וואלף דאווידאוויטש,
לייבל קאלושינער. 354

צו דער חתונה פון אונזערע ליבע פריינד פרל'
מילא ריטערסקי מיט ה'
מאניעק ווייבשטייל
גראטולירען מיר הערצליך און ווינשען א גליקליך און צופרידענעם צוזאמענלעבען.
אדעלא יירקאווסקא.
הלל פאכ"ר,
שלמה זשעוויענצקי 368

צו דער חתונה פון אונזערע ליבע פריינד
פר"ל מילא ריטערסקא
מיט ה' מאניעק ווייבשטייל
ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען
סאלא כעטשינסקא
אבראם מאשקאוויטש

מזל-טוב
צו דער חתונה פון אונזערע ווערטע פריינד
פר"ל מילא ריטערסקא
מיט ה' מאניעק ווייבשטייך
ווינשען מיר פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט
ראכעלא לעווין
אבראם קרומהאלץ

צו דער חתונה פון אונזערע ליבע פריינד
פר"ל מילא ריטערסקא
מיט ה' מאניעק ווייבשטייך
ווינשען מיר פיל גליק, זאל אייער לעבענס וועג מיט בלומען בעצירט זיין.
סאבינא פיכער
אבראם גליקמאן

צו דער פערלאבונג פון
פרל. לובא כמאלארסקא
מיט ה' לייב פרעוואַרסקי
ווינשען מיר, אז זייער לעבענס - וועג זאל מיט בלומען בעצירט זיין.
שמואל רינארט און פרוי 372

בעקאנטמאכונג
דעם 28 טן יאנואר-32, 11 אזייגער פארמ. וועט אין אלטשטעטישער שוהל פארקויפט די שבועה פון ה'
חנינה ראזענבוים
זגערזשער 3 334
לויט'ן אורטייל פון שטאט-געריכט פון 8 יאנואר 1932 צוליב'ן אפלייקענען 20 זל. וועלכע ר'איז שול יג דער פירמע „ד. ס. רייכמאן" אין לאדז.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען ברודער און שוואגער
הערמאן ברייטבארד
מיט פרל. פאלא דאווני
ווינשען מיר זיי א הארציגען מזל טוב און א בליהענדע צוקונפט. 338
אברהם ברייטבארד מ'י און קינדער
און יצחק רוסאק, פרוי און קינדער

וויכטיג פאר דאמען!
געוו. דאמען-פריזיער ארבייטער
STANISŁAW
אין די פירמעס:
A Nowicki Śródmiejska 31
Schilke, Grand-Hotel
Piotrkowska 72

נעהמט אן איצט ביי זיך אין דער פריוואט וואוינונג
זשעלאזנא 12, וואוינונג 28
רעכטע אפיצינע, 2-טער שטאק.
נידריגע פרייזן! 378 נידריגע פרייזן!

וויכטיג פאר דער
זאקען-בראנזשע
די קראפט-זאקען-פאבריק פון
י. שלעזינגער
זשעראמסקיעגא 31 371
נעמט אן צו ארבייטען אויף לוין. אויף אלערליי סיסטעמען רונד-זאקען מאשינען, 14, 18 און 24-ער טיילונג. עס ווערט געארבייט אין אויס־געפערטיגטע פאטענט, שקארפעטען, דא־מען-שטרימף, א. וו. א. בעסטע בעדינגונגען.

Lekarz D-ta
L.Gecowowa
נעהמט אן פון 3 – 8 אָוונד אין דער לעטשניצע פיעטריקאווער 45.

בוכהאלטעריע
איינפאכע און דאפעלטע
איטאליענישע און אמעריקאנישע
ווי אויך מאשין-שרייבען און רעכנען לערן איך אויס גרינדליך פאר 25 זל. פ"א א קורצער טערמין און פערדויף פון 1 חודש 15 זל. בריוו מאשין-שרייבען אין משך פון 3 וואכען נור 6 זל. קילינסקיעגא 50, פראנט-אפיצינע, 1-טער שט. פיר ערטיילען אויך קארעספאנדענץ, האנדעלס־קאָרעספאנדענץ און סטענאגראפיע. 307

לעדערן
גיטע פעדאגאגין ערטיילט אינטערעסאנט פאר ערוואַק־סענע אין פוילישע, יודי־שע און דייטשע שפראך צו ביליגע פרייזען
לאסמאן בזשעזינער 15

Dr.
HELLER
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
נאווראט 2 טעל 79-89
נעמט אן ביז 10 פרויה און פון 4 – 8 אָוונד פאר פרויען ספעציעל פון 4—5 נ"מ פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן.

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז-, האלז־ און לונגען-קראנקהייטען
11-טען ליסטאפאד 9
קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2 — 3

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבען קינא „טשארי") טעל. 72-134
נעהמט אן פון $2\,^1/_2 - 4$ און פון 7 – 8 אָוונד

קארעליצקי דערצעהלט אין געריכט

ווי אזוי עס איז געקומען צום מארד פון מילער׳ן

(2)געהטען האט זיך אין לאדזער קרייז-געריכט אנגעהויבען דער פראצעס פונ׳ם 19-יעהריגען יודי־שען ווגגערמאן אריה-לייב קארמעליצקי (שרודמיעיסקא 23) וועלכער ווערט געמשפט לויט׳ן ארטיקעל 453 פון שטראף-קאדעקס, וואס זעהט פאר דאס פערמשפטען אויף 8 ביז 15 יאהר שווערע טורמע מיט׳ן אפנעהמען אלע רעכט.

געמשפט ווערט ער פאר׳ן ערמארדען דעם 25-יעהריגען באלעסלאוו מילער (פון גרעבאווא 23))

שוין אין די פריהע שעה׳ן האט זיך פאר׳ן געריכטס-בנין אנגעהויבען צו זאמלען א גרויסער עולם.

פונקט 9 א זייגער ווערט געעפענט דער זאל נומער 1 אויפ׳ן ערשטען שטאק, וועלכער ווערט מאמענטאל איבערפולט דורכ׳ן המון, וואס איז זשעדנע אויף סענסאציעס. און צווישען וועלכען עס איז דא א רוב „גוטע ברידער" פריינד און קאלעגעס פון דעם מערדער, סיי פון דעם ערמארדעטען.

9 מיט 50 ווערט אריינגעפיהרט אין זאל, אונטער דער בעגלייטונג פון דער פאליציי, דער בעשולדיגטער, וועלכער זעהט אויס זעהר גוט און איז עלעגאנט געקליידעט. דאס איז א הויכער ברונעטער יונגערמאן, וואס זעהט אויס עלטער און רייפער ווי ער איז לויט די יאהרען.

מיט א שמייכעל פערנעהמט ער די בעשולדיגונגס-באנק, און מיט דעם זעלבען שמייכעלע בעגריסט ער זיינע בעקאנטע אין זאל.

עס איז כאראקטעריסטיש אז נאך דעם, ווי דער זאל איז איבערפולט געווארען האבען איינציגע „פשיאטשעלעס" זיינע פאר וועלכע עס האט שוין נישט געסטייעט קיין ערטער, בעשלאסען אריינצוקריגען זיך אין זאל אויף אנ׳אנדער אופן...

צו דעם צוועק האט איינער פון זיי זיך „געבאריגט" ביי די עדות 8 „וועזוואניעס", ארויסגעפיהנען זיי אין די קולוארען און פערטיילט זיי צווישען 8 „פשיאטשעלעס" פון קארעליצקין, וועלכע זענען אזוי־אריין אויך אריין אויפ׳ן זאל.

דער געריכטס-וואזשני האט זיך אבער געכאפט אויף דעם ספריטנען שווינדלער און געריכט גופא, און האט די

8 יונגעלייטלעך איבערגעגעבען אין די הענט פון דער פאליציי.

מען האט זיי אפגעפיהרט אין 5-טען קאמיסאריאט, וואו מ׳האט זיי צונויפגעשטעלט א פראטאקאל פאר שווינדעל, און פאר׳ן אריינפיהרען די מאכט אין א טעות.

5 מינוט נאך 10 איז אין זאל אריין דער ריכטער-קאלעגיע אין בעשטאנד פונ׳ם פארזיצער, ריכטער לאזשינסקי און דער אסיסטענץ פון די ריכטער קוביאק און באליצקי. דערנאך פערנעהמען זייערע פלעצער דער פראקוראר כאוולאווסקי און די פערטיידיגער, די אדוואקאטען לילקיער, פאריעל און ערוכטס-אפליקאנט שטרויף.

ציוויל-קלאגע

אויף 5000 זל. אלס מאטעריעלע און מאראלישע ענטשעדיגונג, ווי אויך אויף 450 זל. פאר לויה-הוצאות, טראגט אריין אין נאמען פון מילערס עלטערען, די אדוואקאטין אירענא רימלער.

אוידער עס הויבען זיך אן די פערהאנדלונגען טראגט אריין די ערשטע אדוו. לילקער א רעקורס וועגען דאס אנשליסען אין די פראצעס-אקטען די ציווילע אקציע, דערקלערענדיג אז די ציווילע פראצעדור זעהט פאר, דאס פון מינדערעיהריגע, קאן מען נישט פארערען דאס צו׳משפט׳ן א ציווילע אקציע.

נאך א קורצער בעראטונג, גיט דאס געריכט ארויס א הסכמה אויפ׳ן אדוו. לילקערס אויספיהרונגען, און די ציוויל-קלאגע ווערט אפגעווענדט.

דאס געריכט טרעט דערנאך צו צום פערהער פון קארעליצקין, פון וועלכען מען דערוויסט זיך, אז ער האט געענדיגט די לאדזער אינדוסטריע-שולע, וואס איז געגליכען צו 7 קלאסען גימנאזיאלע בילדונג, און נאכ׳ן ענדיגען די שולע האט ער בעקומען א דיפלאם פון א וועבער-מייסטער.

דאס געריכט לייענט אדורך דעם בעשולדיגונגס אקט, וואס איז שוין אונזערע לעזער בעקאנט פונ׳ם בעטיגען נומער „נייער פאלקסבלאט", און דער געריכטס-פארזיצער שטעלט דעם בעשולדיגטען די פראגע, צי ער איז זיך מודה אינ׳ם פערברעכען, אויף וואס ער בעקומט דעם קאטעגארישען ענטפער: ניין!

דער בעשולדיגטער ערקלעהרט. א

— איך האב געשאסען אויסשליסליך דעריפאר, ווייל איך האב געשיצט מיין אייגען לעבען. דער ערמארדעטער איז בשעתו גע׳משפט געווארען דורכן געריכט און איז פעראורטיילט געווארען פאר׳ן שלאגען א פאליציאנט אויף 2 חדשים טורמע. דער אורטייל איז געווען אפגעדרוקט אין די צייטונגען, און אזוי־ווי ער האט זיך דערוואוסט, אז דאס האב איך דעם אורטייל איבערגעגעבען אין די צייטונגען — האט ער געשוואוירען, אז ער וועט זיך מיט מיר אפרעכענען דערפאר.

מיט עטליכע חדשים שפעטער, ד. ה. אנ׳ערך 10 וואכען ערב דעם מארד, האב איך זיך קעגענליך בעקאנט מיט מילער׳ן אין דעם ספארט-סאלאן פון גאלדשטיין, אויף פיעטרקאווער 90. מילער איז שוין דאן בעקאנט געווען מיט זיינע אוואנטורעס און מיט׳ן שאנטאזשירען די שולדיגער אויפ׳ן אזוי גערופענעם, „דעפטאק". ער זאל מיך האבען חושד געווען, אז איך האב א די יוגענד פון צאחלען איהם „אדמשעפנעזא".

איינמאל האט זיך מילער געווענדעט צו מיר, איך זאל איהם געבען געלד אויף בראנפען, און ווען איך האב זיך אפגעזאגט איהם צו פאלגען, זענען די בעציהונגען צווישען אונז געווארען נאך מעהר אנגעשטרענגט.

דעם 3. נאוועמבער איז מילער אנגעקומען אינ׳ם שפיל-סאלאן מיט

זיין באנדע פון 6 פערזאן,

און זיי האבען געזוכט א געוויסען אלעקסאנדער, וועלכער איז בעקאנט אונטער׳ן צונאמען „דער קעניג פון דעפטאק", און דערביי האב איך פעסטגעשטעלט, אז ער האט ביי זיך א צונויפגעלייגטען מעסער, וואס איז בעהאלטען [illegible] אין דעם ארבעל פון זיין מאנטעל.

אלעקסאנדער האט געקראגען אנגעבראכען די ביינער פון מילער׳ן, און ראטעווענדיג זיך פון זיינע חבר, איז ער אנטלאפען דורכ׳ן פענסטער, און אוועק אין קאמיסאריאט מעלדען, אז מ׳וויל איהם דערמארדען. 2 פאליציאנטען האבען איהם דאן אפגעפיהרט אהיים.

דערנאך האט מילערס באנדע גוט אפגעהרג׳עט דעם שאפער גארסטקע, וועלכער האט זיך גראד אויך געפונען אין זאל, און האט זיך אויך געמוזט ראטעווען דורך אנטלויפען. מילערס באנדע האט איהם אנגעהויבען נאכצויאגען, האב איך אויסגענוצט דעם מאמענט, און בין אויך ארויסגעלאפען פונ׳ם לאקאל, מחמת איך האב זיך דערשראקען. אז מילער קלייבט זיך דערנאך אפצורעכענען חשבון מיט מיר. איך בין דאן אוועק אין 7-טען קאמיסאריאט און געבעטען, מ׳זאל מיך אפפיהרען אהיים. ווען מ׳האט אנגעהויבען

צו חוזק׳ן אין קאמיסאריאט,

האב איך דערקלערט דעם דיזשורירענדען כאדאווריק, אז אויב איך וועל נישט בעקומען קיין הילף, וועל איך זיך מוזען אליין שיצען.

איך האב זיך דאן נאכגעפרעגט ביי א פאליציאנט, וועלכער איז געווען אין קאמיסאריאט, וואס עס קאן מיר קומען פאר דערמארדען א מענשען, אין בויטוועינדיגער שוץ פון מיין אייגענעם לעבען. מען האט מיר דאן דערקלערט, אז — העכסטענס 8 חדשים. דערביי האט מיך בעגלייט מיין קאלעגע, נאטאן עפשטיין. דערנאך, אין דער מורא צו גיין אליין, בין איך אוועק אהיים אין דער בעגלייטונג פון עטליכע קאלעגען.

שפעטער דעם 4. נאוועמבער, אין די פאר מיטאג-שעה׳ן, האב איך, אריינגייענדיג אין סאלאן, געטראפען אין טויער מילער׳ן. איך האב איהם דאן ערקלערט, אז איך וועל זיך נישט לאזען אזוי בעהאנדלען, ווי דער שאפער גארסטעק, און ביי דער געלעגענהייט, האב איך

געוויזען מילער׳ן א רעוואלווער.

מילער איז דאן אפגעטראטען פון מיר, און מיך אפגעמאסטען מיט א דראהענדען בליק.

דעמזעלבען טאג, אין אווענד בין איך געקומען ווידער אין שפיל-סאלאן און איך בין געווען דערביי, ווי דער שאפער גארסטעק האט אויסגעפאטשט מילער׳ן, וועלכער האט זיך גראד געפונען אינ׳ם לאקאל אהן זיין באנדע. בעת איך בין אריין אין לאקאל, האב איך געהאלטען די האנד אין טאש, און מיינענדיג אוודאי, אז איך האלט דארט דעם רעוואלווער, האט מילער שנעל בעפרייט דעם לאקאל.

אביסעל שפעטער איז אין לאקאל אנגעקומען דער מיטגליד פון זיין באנדע, סטאניסלאווסקי, וועלכער איז בעקאנט, אונטערן פסעוודאנים

„רודי סטאשעק",

וועלכער איז צוגעגאנגען צו מיר, און ערקלערט, אז מילער ווארט אויף מיר אונטען אין טויער, און ער האט מיר עפעס צו זאגען....

אין דעם מאמענט איז אין לאקאל אריין מיין קאלעגע, עפשטיין, וועלכער האט מיר מיטגעטיילט, אז אין טויער ווארט מיך אז מילער צוזאמען מיט זיין באנדע, און ער וויל זיך, מסתמא, מיט מיר איין מאל דאך אלע מאל אפרעכענען.

איך האב דעריבער ערקלערט דעם „חדר כתא־שיעה", אז איך וועל נישט ארויסגעהן.

איך האב

געוואלט ענטלויפען דורכ׳ן פענסטער,

וואס גייט ארויס אויפ׳ן צווייטען הויף, אבער עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער ספארט-לאקאל איז פון אלע זייטען בעלאגערט דורך מילערס חברה ליים.

זעהענדיג, אז איך גיי אליין נישט ארויס, איז מילער, אביסעל שפעטער, צוזאמען מיט זיין באנדע אריין אין לאקאל. איך האב בעמערקט, אז מילער האט זיך פלוצים געבאפט צו דער קעשענע און דערנאך שנעל בעהאלטען עפעס ביי [illegible] אינ׳ם ארבעל. איך האב זיך אנגעשטויסען, אז דאס איז א מעסער. וואלענדיג אויסמיידען א צוזאמענשטויס האב איך אויסגעשריען:

„נישט דערנעהנטער זיך, ווייל איך וועל שיסען !".

און דערביי האב איך ארויסגעכאפט מיין רעוואלווער. מילער האט אבער קיין אכט נישט געלייגט דעריויף, וואס די לויפע איז צו איהם אנגעצילט, און מיט׳ן אויסגעשריי: — „מיין טויט, אדער דיין טויט"! האט ער זיך אויף מיר א ווארף געטאן מיט׳ן מעסער.

ווען דער שטח צווישען אונז ביידען איז געווען א 3—4 שריט, האב איך א ציה געטאן דעם צינגער פונ׳ם רעוואלווער און עס איז געפאלען דער שאס.

מילער האט זיך אנגעכאפט ביים האלז און אויסגעשריען: „יעזוס"! די מיטגלידער פון דער באנדע זענען צוגעלאפען איהם העלפען און אין דער בעגלייטונג פון געלארען, מארטשיניאקען, סטאשינסקין א. א. האט מען איהם ארויסגעטראגען פון לאקאל.

דער פארזיצער הייסט בעווייזען

קארעליצקין, ווי אזוי עס איז אויסגעקומען מיט׳ן אנפאלען און מיט׳ן שיסען, און דער בעשולדיגטער טוט עס מיט דער הילף פון א וועזשער.

דאן רעדט דער בעשולדיגטער ווייטער:

— נאך דעם טאט, בין איך געבליבען ווארטען אינ׳ם לאקאל אויף פאליציי, נישט וויסענדיג גאר, אז איך האב דער׳הרג׳עט מילער׳ן. ווען עס איז אנגעקומען דער קאמיסאר אנדזשיאק, האב איך איהם אפגעגעבען דעם רעוואלווער, ערקלערענדיג, אז איך האב געשאסען אין שוץ פון אייגענעם לעבען....

אויף דער פראגע פון אדוו. פארעל, ערקלערט דער בעשולדיגטער קארעליצקי, אז לעבנס, ד. ה. פאר׳ן מארד, האט ער נישט געאנביט, אז אויסגעהאלטען האט איהם די משפחה, וועלכע האלט א רעסטאראן אויף שרודמיעסקא 23, און אז נישט וועלענדיג לענגער צו זיין א לאסט באר איהר, האט ער געהאט בדעה אוועקצופאהרען צו זיינער א מוהמע קיין ארגענטינע, און אז צו דעם צוועק האט ער שוין אפילו געהאט צוגעגרייט די נויטיגע דאקומענטען.

אדוו. פארעל בעט מ׳זאל ארויסרופען א נייעם עדות, סאליע ווייגבערג. ער וויזט אן, אז

בכלל איז קארעליצקי א גוטער יונג.

וואריום א פאקט איז, אז ער האט זיך אפט געשטעלט אין שוץ פון אונטערדריקטע.

אדוו. לילקער בעט מ׳זאל צום פראצעס צושטעלען 3 געריכטס-אורטיילען, וואס פערמשפט׳ן מילער׳ן. דאס געריכט גיט נאך די ביטעס פון די פערטיידיגער.

דערנאך טרעט מען צו צום

פערהער פון די עדות.

וועלכע מען בעשליסט צו בעשווערען. עס שטעלען זיך 32 עדות, וואס רעקרוטירען זיך דער עיקר פון דער שול-יוגענד אין דעם עלטער פון 16, 17, 18, 20 יאהר.

אלס ערשטער זאגט עדות דער פאליציאנט ראגאווסקי, פון 7-טען קאמיסאריאט וועלכער ערקלערט, אז ווען עפעס א יונגעלע האט איהם מודיע געווען, דאס אויף פעטריקאווער 90 ליגט א דער־הרג׳עטער, איז ער אוועק אויפ׳ן ארט, און ביים דערמארדעטען געפונען 2 שליסלען, 2 טאשען-מעסערלעך, עטליכע געריכטס-אויפכאגרונגען — ער געדענקט נישט וועלכע — און אז דער פאלטען פונ׳ם ערמארדעטען איז געווען פערקנעפעלט.

דער צווייטער עדות, אויך א פאליציאנט, ערקלערט, אז עטליכע עדי-ראיה האבען איהם דערקלערט, אז דער מארד איז א פועל-יוצא פון פערדעגליכע סכסוכים.

ווייטער זאגט עדות דער קאמיסאר אנדזשיאק וועלכער ערקלערט, אז אנקומענדיג אויפ׳ן ארט פון פערברעכען, האט איהם קארעליצקי אפגעגעבען א רעוואלווער און דערקלערט: אז געשאסען האט ער אין אייגענער שוץ, און דערביי זיך מודה געווען, אז ער האט נישט קיין דערלויבניש אויף א רעוואלווער. ביי דער אויספארשונג האט זיך ארויסגעוויזען, אז 3—4 מאן זענען געווען מילערס אנהענגער, און אז די איבעריגע זענען געווען אויף קארעליצקיס צד, געבענדיג ערקלערונגען לטובת דעם בעשולדיגטען.

אויף דער פראגע פון אדוו. שטרויף, ערקלערט דער עדות קאמיסאר אנדזשיאק, אז עפעס א נידעריגער יונגערמאן אין א ציקליסטובקע, האט איהם געזאגט, דאס

דער ערמארדעטער האט געהאט ביי זיך א מעסער.

צווישען די עדות דעקט ער אבער נישט דעם נידעריגען יונגענמאן אין דער ציקליסטובקע.

דער עקספערט ד״ר הורוויטש ערקלערט, אז דער שאס איז געווען א שטערבליכער, און אז ער האט געקאנט געגעבען ווערען אויף דעם אופן, ווי דער בעשולדיגטער האט איהם געשילדערט.

דער עדות, דער געהיים-אגענט, סטראגילא ערקלערט האט איבעראשטיינדיג זיך וועגען קארעליצקין, האט ער זיך דערוואוסט, אז דער בעשולדיגטער איז בשעתו געווען אין „אאדא" אויף דער נארוטאוויטש-גאס און דארט געשאסען פון א רעוואלווער אין עפעס א פערזאן, וועלכען ער האט דערנאך געשענקט דעם רעוואלווער, כדי ער זאל נישט מעלדען וועגען דעם דער פאליציי, און אז קארעליצקין האט מען דערוויסען פון דעם ספארט קלוב „מכבי" פאר׳ן נישט-געהעריגען אויפפיהרען זיך.

ווייטער זאגען עדות דער פאליציאנט און דער דיזשורירענדער פשאדאווניק, וועלכע ברענגען נישט אריין קיין שום נייעס אין דעם ענין.

עס ווערט פערהערט דער עדות מארטשיניאק, וועלכער ערקלערט, אז ער האט מילערן און קארעליצקין געקאנט בלויז פון זעהן. ער גיט איבער געוויסע נישט-וויכטיגע פרטים פון זיינע צוזאמענטרעפענישען פון זיי ביידען, אין בכלל זענען זיינע ערקלערונגען לטובת קארעליצקין.

דער עדות גארסטקא

דערקלערט, אז ער האט די ביידע נישט געקענט און אז אין דעם קריטישען טאג איז ער אריין אין לאקאל, כדי צו בעגעגענען זיינעם א בעקאנטען. דאן איז צו איהם צוגעקומען מילער און אויף גרוביאנסקען אופן געפאדערט, ער זאל איהם געבען א זלאטע אויף שנאפס. דער עדות האט איהם אפגעזאגט. דאן האט איהם מילער אנגעהויבען צו זידלען, און זיך א כאפ געטון פאר׳ן טאש. דער עדות האט איהם דאן א נעהם-געטון פאר׳ן האנד, און מיט דער צווייטער—געגעבען איהם א פטש אין פנים. וועגען דעם מארד האט ער זיך דערוואוסט ערשט אין אנדערטהאלבען שעה שפעטער.

אויך דאס עדות-זאגען פון עדות באריק איז לטובת קארעליצקין. צום סוף גיט ער צו, אז נאכן דערשיסען מילערן, האט קארעליצקי אויסגעשריען: —„איך האב דער׳הרג׳עט א לאבוז, א נישט וואלט ער מיך דער׳הרג׳עט"!....

דער עדות „רודי סטאשעק" (סטאניסלאווסקי) דערקלערט, אז ער האט ביידען געקאנט פונ׳ם פינג־פאנג-לאקאל און איז געווען דערביי, ווי מילער איז אין דעם קריטישען טאג „געלאפען" אויף קארעליצקין, ער האט בעמערקט, ווי קארעליצקי האט אריינגעלעגט די האנד אין טאש, און דאן האט ער זיך אפגערופען צו איהם, ער זאל נישט טון קיין נארישקייטען א. אז. וו.

6 אין אווענד נאכ׳ן אויסהערען דעם עדות סטאניסלאווסקי, האט דאס געריכט פעראורדענט א הפסקה ביז הייבט 9 אינדערפריה.

הייבט וועלען פערהערט ווערען די ווייטערדיגע עדות אין דער צאהל פון 24 פערזאן, אזוי אז די רעדעס פון די צדדים און דעם אורטייל קאן מען ערווארטען ערשט מארגען.

היינט פרעמיערע! מייסטערווערק פון פראנצויזישער דער קלאנג-פראדוקציע רעזשי פון AUGUSTO GENINA א. נ.

זשארזשעט׳ס ליבע (ליבעס אין דער האלב-נאכט)

דראמע פון לעבען פון נאכט-פייגעלעך! פאריז ביינאכט! פערבאטענע פערגעניגענס און וואהנזין!

טאנץ KAN-KAN אויסגעפיהרט דורכ׳ן בעריהמטען רוסישען באלעט-אנסאמבל פון Foliers Bergere אין פאריז.

אין די הויפט-ראלען: Daniele Parola, Piere Baczew, Jacque Varenne | פאפולערע פרייזען! דער זאל איז גוט בעהייצט. אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמ., שבת און זונטאג—12.30 בייטאג.

קלאנג-קינא-טעאטער APOLLO

אנהייב 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג—12 א זייגער בייטאג

היינט פרעמיערע! קלאנג-ווערסיע! מעכטיגער פילם, געשאפען אויפ׳ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון Victor Hugo

א. נ. „דער מענש, וואס לאכט"

דראמע פון ליבע און אפפערונג — אין די הויפט-ראלעס: CONRAD VEIDT, MARY PHILBIN

נעכסטער פראגראם: „אבלאווע אין פאריז".

דער רושם פון „בריסקער" אורטייל

וואס שרייבט די פוילישע פרעסע וועגן אורטייל פון געריכט אין פראצעס פון די „בריסקער"

כמעט אַלע פוילישע בלעטער האָבּען שוין געבּ־טען געבּראַכט אַרטיקלען, וואָס רעדען אַרום דעם אורטייל פון געריכט אין בּריסקער פּראָצעס. די שטע־לונג צום אורטייל איז נאַטירליך פערשידען. אָפּ־הענגיג פון דער ריכטונג, וועלכע די צייטונג רעפּ־רעזענטירט. מיט צופרידענהייט בעגריסט אויף דעם אורטייל דער אָרגאַן פון דער סאַנאַציע „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ". די צייטונג קאָנסטאַטירט, אַז „דער אור־טייל איז אַ שווערער, ווייל שווער איז אויך געווען די שולד געגען דער מלוכה, וועלכע איז געצוואונ־גען מעהר, ווי ווען עס איז ביי דער הייגטיגער שווערער ווירטשאַפטליכער און אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע צו זיין אויף דער וואַך פון די אינערליכער קראַפט פון דער מלוכה און דערשטיקען די פּרובען פון איבערקעהרעניש, כאַאָס און צושטערונג... דער טריבונאַל האָט איבערגעלאָזט די פעראורטיילטע אויף דער פריי ביז צום רעזולטאַט פון דער אַפּעלאַציע. דער אורטייל האָט, אַלזאָ דערווייל, קודם כל אַ הויכע מאָראַלישע און ערציהערישע בעדייטונג. מען דאַרף האָפען אַז דער אורטייל וועט אויס־ביכטערען די עפענטליכע מיינונג און וועט זי בעפרייען פון די איינפלוסען וועלכע עס האָט אויף די העכסטע אינטערעסען פון דער מלוכה די באַלאַמוטנע פאַלשע און ליגנערישע פּראָפּאַגאַנדע.

די ענדעקישע „גאַזעטאַ ווארשאַווסקאַ" שטעלט פעסט, אַז דער אורטייל איז געווען אַן איבעראַשונג פאַר דער גאַנצער עפענטליכער מיינונג. די צייטונג האָפט אויף דער אַפּעלאַציע אינסטאַנץ, וועלכע וועט דעם אורטייל קאָרעגירען:

„די יוסטיץ פון אַלע ציווילזירטע לענדער לאָזט צו די מעגליכקייט פון אַפּעלאַציע, אַרויסגעהענדיג פון דער הנחה אַז דאָס זוכען דעם אמת און די אויס־מעסטונג פון גערעכטיגקייט פאָדערט זעהר אַ שטאַר־קע אָנשטרענגונג פון גייסט און קראַפט פון כאַ־ראַקטער מצד די מענשען, וועלכע זענען דערצו בערופען. דאָס בעהאַנדלען די פראַגע דורך אַ העכערע אינסטאַנץ האָט דעם ציל צו בעגרענעצען ביז צום מינימום די טעותים און פעהלערן, פון וועלכע קיינער פון זאונז איז נישט פריי. אָהן ספק וועט אויך דער בריסקער פּראָצעס אין זיינע וויטער־דיגע סטאַדיעס זיך דערוואַרטען אַ פולשטענדיגע בע־לייכטונג און אַן׳ענדגילטיגען טריאומף פון דער גערעכטיגקייט. עס וועט מוזען בעלייכט ווערען נישט בלויז דאָס, וואָס עס האָט זיך אָפּגעטון אין קראָ־קאָ דעם 29־טען יוני און אין וואַרשע דעם 14־טען סעפּטעמבער 1930, נאָר אויך דאָס, וואָס איז גע־ווען פריהער און דערנאָך".

דער „ראָבּאָטניק" האַלט אויך, אַז דער אור־טייל איז פאַר פיל מענשען אין פוילען געווען אַ סורפּריז. די צייטונג שרייבט:

„די דעציזיע פון די הערען הערמאַנאָווסקי און ריקאַטשעווסקי (דער ריכטער לעשטשינסקי האָט, ווי בעקאַנט, אַריינגעטראָגען אַ „וואָטום סעפּאַראַטום") שליסט אָפּ אָהן ספק אַ געוויס בלאַט אין דער געשיכטע פון דער אונאָפּהענגיגקייט אין פוי־לען און עפענט גלייכצייטיג ניי בלעטער. ערב דעם פּראָצעס האָבּען מיר געשריבען, אַז די בעשולדי־גונגס־באַנק נעהמט אַרום נישט בלויז די, וועלכע זיצען דאָרט „אָפיציעל", נאָר אויך די גאַנצע פּוי־לישע סאָציאַליסטישע בעוועגונג און די גאַנצע פּוי־לישע פאָלקס־בעוועגונג. דער אורטייל פון קרייז געריכט בעציהט זיך אויך אויף ביידע גרויסע גע־זעלשאַפטליכע שטרעמונגען אַלס גאַנצע, וועלכע זענען און וועלען בלייבען דער איינציגער יסוד פון דעמאָקראַטיע אין פוילען, די איינציגע קראַפט, וואָס קאָן [illegible] איהר אונאָפּהענגיגקייט אויך, די איינציגע האָפנונג פון געזעלשאַפטליכען איבער־בוי. צי וועט דער אורטייל ענדערען די [illegible]־פערהעלטענישען אין לאַנד, צי וועט ער אָפּהאַלטען דעם אונפערמיידליכען גאַנג פון דער געשיכטע? אויף זיכער נישט! ס׳איז אַ קלאָרע זאַך ער וועט האָבען אַן׳איינפלוס, ער וועט צושטרייען מאַנכע אי־לוזיעס, אויף וויפיל אַזעלכע זענען נאָך ערגעץ וואו געווען".

דער אַרטיקעל ענדיגט זיך מיט אַ דאַנק פאַר די צדקה, „וועלכע זענען פערמשפט געוואָרען פאַר אונז אַלע".

אין דער „נאָווע סלאָוואָ" שרייבט דעפּ. גריב־בוים:

„דער אורטייל פון געריכט דעקט און בערעכ־טיגט „בריסק". נאַטירליך, בלויז דעם פאַקט פון אַרעסט, און נישט דאָס, וואָס עס האָט זיך אָפּגעטון אין בריסקער טורמע... דאָס געריכט האָט אַנערקענט אַז די „בריסקער" אַרעסטירטע זענען געווען פער־שווערער, אַז דער „אַטענטאַט" וועלכען די האָבען צוגעגרייט, האָט געצילט אין דער מלוכה־אָרדנונג, אַלזאָ די, וועלכע האָבען די קאָנסטיטוציע געענדערט ענדערען זי און ווילען זי ענדערען — די פערטיידי־גען זי; די ווידער וועלכע זענען געבליבען געטריי איהרע קאַרדינאַלע יסודות, זיי מאַכען אַן׳אַטענטאַט אויף דער מלוכה־אָרדנונג.., צו אַזאַ אויספיהר מוז קומען יעדער בירגער, וועלכער האָט נאָכגעפאָלגט די [illegible] און די געריכטס־פערהאַנדלונגען. „בריסק" איז לעגאַליזירט געוואָרען דורך אַ געריכטס אורטייל. אמת, בלויז אין דער ערשטער אינסטאַנץ. אָבער ווי עס זאָל נישט זיין, דורך אַ געריכטס־אורטייל".

„בריסקער" פעראורטיילטע פערלירען זייערע רעכט

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) אַלע פעראורטיילטע אינ׳ם גרויסען „בריסקער" פּראָצעס פערלירען זייערע טיטולען און רעכט. זיי האָבען נישט קיין רעכט צו באַטייליגען מלוכה׳שע און שטאָטישע אַמטען, זיך צו באַטי־ליגען אין וואַהל־אַמטער, פערלירען דאָס אַקטיווע און פּאַסיווע וואַהל־רעכט. ערשט אין 10 יאָהר נאָכ׳ן אָפּזיצען די שטראָף קאָנען זיי צוריקבעקומען זיי־ערע רעכט.

אַדוו. ליבערמאַן האָט געהאַט דעם ראַנג פון אַ פּאָדפּולקאָווניק.

Dr med. STUPEL

Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego

האָט בעגיינט די אויפנאַהמען אין רענטגענאָלאָגיע אין דער לעקטאָרניצע וגערושער 17 פון 12—6 נאָכמ. זונטאג פון 12 — 2 מיטאג.

אין ווענערישע קראַנקהייטען אין דער היים אויך מ׳אלטשאַ־סקינא 12 (אַקאַדנאַ) טעל. 118-28 פון 7—9 אָווענד, זונטאג פון 4—6 נאָכמ.

ווענעטיטעלטע און ארבייטסלאָזע בעראַטונגען אין דערהאַם מיטוואָך און זונטאג בחנם.

אלע יוד. טורן- און ספארט- פעראיינען אין לאדז
וועלן דעמאנסטרירן זייערע כחות
— אויף דער —
גראנדיעזער ספארט- אימפרעזע

וועלכע קומט פאר שבת, דעם 23-טען יאנואר 1932 פינקטליך 10 פריה אין זאל

נארוטאוויטש 20 פילהארמאניע נארוטאוויטש 20

עס נעהמען אנטייל פאלגענדע פעראיינען:

בר-כוכבא, הכח, מארגענשטערן, מכבי, שטערן.

וועט-קאמף אין טורנען אויף מכשירים

(רעק, בארי, פערד)

וועט-קאמף אין ארימפישע פריי-איבונגען

פון מענער, פרויען יוגענד און קינדער

ספארט-שפילען / באקס / שווער-אטלעטיק

געוויכט-הייבען מיט אנטייל פון די פוילישע מייסטער

ציקליסטען - געלעגען אויף „האמאטרעגעס"

פיראמידען / פינג-פאנג

פאר יעדען קאנקורענץ זענען בעשטימט פרייזען און אויסצייכנונגען.

ווייטערדיגע פרטים קומען.

Grand-Kino

היינט און פאלגענדע טעג!

1-טער גענצליך רעדעוודיגער און זינגענדער פוילישער פילם לויט דער אינסצעניזירונג פון גענעראל

Wieniawa-Długoszowski i Ferdynand Goetl

אילאן ילער, אייראנער

וואוילע בה'רים

אין די הויפטראלן:

POGORZELSKA, DYMSZA KRUKOWSKI, FRENKIEL, WALTER, CHAVEAU SKONIECZNY

איבערבליק פון דער פוילישער פילם-פראדוקציע, 1 טער פוילישער פילם אהן אויפשריפטען.

אנהייב 4 נ"מ, שבת און זונטאג 11 בייט. הנחה-בילעטען און פאספארטוס אונ-בעדינגט אונגילטיג.

יודיש טעאטער
אין „פילהארמאניע"

דירי: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאַן

פרייטאג אויף דער נאכט... ווען יעדער יוד איז א מלך...

היינט, פרייטאג, 9 אוו. נור 1 מאל אזא פארוויילונגס-אווענד — דאפעלטע פארשטעלונג

היינט צום 60-טן מאל דער גרעסטער רעקארד-שלאגער איז 3 גרויסע אקטען מיט געזאנג

„אהארץ, וואס בענקט"

מיט אנטייל **לאלא אמזעל.**

ריהרענד! שפאנענד! אנציהענד! אמוזירענד! מענסאציאנעל! קאלאסאלער ערפאלג! ענטציקונג! בעגייסטערונג!

די פיעסע „א הארץ, וואס בענקט" איז פון די אינטערעסאנטסטע אין וועלט-רעפערטואר. „א הארץ, וואס בענקט" האלט דעם צושויער אין שפאנונג פון אנהויב ביז׳ן סוף. יעדער ווערט מיטגעריסען. דער פראבלעם פון א הארץ, וואס בענקט איז פון איטליכען יוד. ליבע. די טיפע זענען לעבעדיגע, אויכעט. וואס איהר בעגעגענט זיי יעדען טאג. זייער טראגעדיע איז אייך נאהענט, צום הארץ. אכטונג! דאס שלאגער-ליד „נחת פון קינדער" פון דער פיעסע, בעקומט יעדער א מתנה צו צום בילעט.

— נאך דער — פארשטעלונג **א קראנץ פון שענסטע און בעסטע! 100** לאך א מינוט וואראנטירט 100 לאך א מינוט! **100**

1) דער חזן מיט די חזנ׳טע, 2) קריינדעל, 3) משה׳ר׳ע

4) דאס 8-יעהריגע וואונדער-קינד **לאלא אמזעל** אין די נייעסטע שלאגער-קופלעטען, 5) די יונגסטע סוברעטין **ריקלע בעזמאן** אין איהר רעפערטואר.

זונטאג, ד. 17-טן, 9 אווענד לטובת דער געזעלש. „הכנסת כלה" מיט דעם לאוזער ליבלינג **רעגינא צוקער** ס׳ווערט געשפילט **„איציק׳ל שייגעץ"** אפערעטע מיט 30 נומערן געזאנג

ווען די מלוכה
מישט זיך אריין אין האנדעל

די לעצטע אימפארט-פערבאטען און די צאל-ווערכערונגען האבען ארויסגערופען אין דער פרעסע א לעבהאפטיגע דיסקוסיע איבער דער אלטער טעמע: דער וואוקס פון עטאטיזם, און דער מלוכה-אינטערווענציאניזם אין פוילען. אין דער דאזיגער דיסקוסיע פערדינט א בעזונדערע אויפמערקזאמקייט דער ארטיקעל פון ה' פאבערקיעוויטש, דיר. פון צאל דעפארטאמענט, וואס איז פערעפענטליכט געווארען אין דער „גאזעטא פאלסקא". אין ארטיקעל אנערקענט דער מחבר, אז אהן ספק האט נישט דער ביוראקראטישער אפאראט פון דער מלוכה קיין פאסיגע קוואליפיקאציעס און איז נישט צוגעפאסט צו דיקטירען דעם ווירטשאפטליכען לעבען ווי אזוי עס דארף צו האנדלען, און אז בטבע דארף די ביוראקראטיע די ארבייט פון אריינמישען זיך אין עקאנאמישען לעבען אויספיהרען שלעכט און לרעה פון די ברייטע שיכטען פון די בירגער... ס'איז בעוואוסט, אז מיט עטליכע טעג צוריק האט אן ענהנליכען שטאנדפונקט ארויסגעזאגט אויף דער ווירטשאפטליכער טעטיגקייט פון דער מלוכה דער געוו. פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי.

עס שטעלט זיך אלזא די פראגע, פארוואס נישט קוקענדיג דערויף, וואס אין די מאסגעבענדע ספערען הערשט אזא נעגאטיווע מיינונג וועגען די קוואליפיקאציעס פון דער ביוראקראטיע אין דעם ווירטשאפטליכען לעבען פון לאנד, נעהמט דאך די דאזיגע איינגעריכץ ארום אלץ ברייטערע קרייזען, ווי דאס איז צו ווערען אין דער לעצטער רעגלאמענטאציע פון אויסלענדישען האנדעל. פאבערקיעוויטש, וועלכער איז אין די פראגען זיכער קאמפעטענט, שטעלט פעסט, אז די דאזיגע רעגלאמענטאציע-פערארדנונגען האבען דעם כאראקטער אויסשליסליך פון איבערגאנגס-מיטלען און אז פוילען איז געווען געצוואונגען די ארויסצוגעבען צוליב די אומגינסטיגע אויסערליכע בעדינגונגען. די פוילישע רעגירונג האט דערביי געהאט פאלגענדע מאטיווען. ערשטענס, די נויטווענדיגקייט זיך צו זיכערען געגען דעם אויסלענדישען וואלוטע-דעמפינג, צווייטענס, די נויטווענדיגקייט זיך צו זיכערן געגען דער פערגרעסערונג פון האנדעלס-בילאנס, און דריטענס, די נויטווענדיגקייט צו שאפען א גלייכגעוויכט בײ די אונטערהאנדלונגען מיט די לענדער, וועלכע האבען בעגרעניצט אונזער עקספארט.

אויף וויפיל מען קאן די דאזיגע ערקלערונג אנערקענען אין א געוויסער הינזיכט פאר בערעכטיגט צוליב די מיטלען, וואס זענען דורך די אנדערע מלוכות, זענען דאגעגען נישט איבערצייגענד די ארגומענטען, וועלכע ה' פאבערקיעוויטש ברענגט אויף צו בערעכטיגען דאס שאפען דורך דער רעגירונג פריווילעגירטע עקספארט- אדער אימפארט-ארגאניזאציעס, וואס האבען א מאנאפאל-כאראקטער. זייער אויפגאבע און בערעכטיגונג דארף זיין די פערטיילונג פון די עקספארט-קאנטינגענטען, וואס זענען בעשטימט פאר געוויסע מערק אדער די קאנצענטראציע פון עקספארט, כדי זיך איינצוהאלטען אויף די מערק, וועלכע זענען בעדראהט פון דער קאנקורענץ.

די דאזיגע ארגומענטען איז שווער צו אנערקענען פאר גערעכטע. אהן ספק איז געוואונשען, אז אין פוילען זאלען ענטשטעהען גרויסע האנדעלס-הייזער, וואס זאלען האבען אין זייער רשות גענוג גרויסע קאפיטאלען און בעציהונגען אויף די אויסלענדישע מערק און אז עס זאלען געשאפען ווערען אנדערע בעדינגונגען, וועלכע זענען נויטיג כדי צו עפענען פאר פוילען די ווייטע מערק אין דער וועלט. אבער שאפען אזעלכע האנדעלס-הייזער קאן מען נישט און מען דארף נישט אויף דעם וועג, וועלכע עס האט אויסגעקליבען אונזער רעגירונג, דאס הייסט אויפ'ן וועג פון אנערקענען דאס אויסשליסליכע רעכט אויף אויסלענדישען האנדעל אין א געוויסען געביט. עס איז דאן אן אלגעמיין בעקאנטע און פעסטגעשטעלטע זאך, אז מאנאפאל איז שטענדיג א שלעכט ערציהונגס-מיטעל, ווייל ער שאפט אן אומאראלע פריווילעגירטע בעדינגונגען, אזוי אז אנ-אונטערנעהמונג, וואס ווערט ערצויגען אין אזא אטמאספער פון בעגינסטיגונג, ווערט קיינמאל נישט פערוואנדעלט אין א קערפערשאפט, וואס זאל קאנען אויסהאלטען די קאנקורענץ און איז שטענדיג אנגעוויזען אויף דער הילף פון דער מלוכה, און די הילף קאן ערטיילט ווערען נאר אויפ'ן חשבון פון דער געזעלשאפט.

דאס שאפען פון אזעלכע גרויסע עקספארט אדער אימפארט-געזעלשאפטען איז ענג פערבונדען מיט'ן פראבלעם פון דער ענטוויקלונג פון האנדעל אין פוילען, און קאן פארקומען נאר אויפ'ן וועג פון פרייער ענטוויקלונג. דערצו איז אבער נויטיג צו שאפען די בעדינגונגען, וואס זאלען מעגליך מאכען די ענטוויקלונג פון פוילישען האנדעל צו העכערע פארמען, א שטייגער, די רעפארם פון שטייערן, דאס אפשאפען פון „פרעמיע פאר אפגעשטאנענקייט" אין דער פארם פון אינדוסטריע-צייכענישען, דאס אפשאפען די פאספארטען-בעגרעניצונגען, וואס זענען ווערגען א חוץ אין פוילען נישט בעקאנט און בכלל דאס אנווענדען דעם פרינציפ פון פרייער ענטוויקלונג לגבי דעם האנדעל, וועלכער שטויסט זיך היינט אן בײ אונז אויף יעדען שריט אויף ביוראקראטישע מניעות.

דאס איז, וואס אנ'אמת, א לענגערער וועג, אבער אהן ספק א מעהר צילבעוואוסטער און ערפאלג-רייכער איידער דאס שאפען מאנאפאל-ארגאניזאציעס פאר האנדעל דורך צאל-פריווילעגיעס, ווי דאס טוט איצט די רעגירונג.

ד״ר. ב. ס.

דער פאליטישער מאמענט
אמעריקע נעהמט א ווארט אין די געשעהענישען אויפ'ן ווייטען מזרח

ענדליך האט אמעריקע גענומען דאס ווארט. די נישט פערמאסקירטע כוונה פון יאפאן צו פערנעהמען מאנדזשוריען, די ענטשלאסענקייט אויסצופיהרען איהרע פלענער אויפ'ן ווייטען מזרח, נישט אכטענדיג אויף די אונבעהאלפענע רעזאלוציעס פון פעלקער-בונד, האבען געצוואונגען די פעראייניגטע שטאטען ארויסצוטרעטען אפען און קלאר וועגען דער פראגע, וואס דראהט מיט קאלאסאלע קאנפליקטען אין דער צוקונפט. ביז איצט האט זיך די וואשינגטאנער רעגירונג פערהאלטען פאסיוו, איבערלאזענדיג די ערלעדיגונג פון קאנפליקט דעם פעלקער-בונד און אנערקענענדיג כלומרשט פאר רעכט די ערקלערונגען פון יאפאן וועגען איהרע צילען און וועגען די מאטיוען פון איהר קריגס-אקציע. אבער ווייטער בלייבען אויף דעם דאזיגען פארמעלען באדען איז געווארען אונמעגליך. די פערכאפערישע טענדענצען פון יאפאן זענען געווארען אלץ בולטער און אמעריקע האט ערנסט געמוזט זיך נעהמען צו דער פערטיידיגונג פון איהרע אינטערעסען. די זאך איז געווארען צו ערנסט, און אמעריקע האט איבערגענומען די איניציאטיוו, איבערלאזענדיג די אנדערע פעראינטערעסירטע מלוכות זיי זאלען צושטעהען צו איהר אקציע.

דער ערשטער שריט פון אמעריקע איז געווען צו דערמאנען יאפאן וועגען דעם אפמאך פון די ניין מלוכות, וואס איז געשלאסען געווארען אין יאהר 1922 און א ווענדונג צו די איבעריגע מלוכות וואס האבען דעם אפמאך אונטערגעשריבען. דער וואשינגטאנער אפמאך האט געהאט געמאכט א סוף צו דער אגרעסיווער פאליטיק פון יאפאן, וועלכע האט געהאט דערגרייכט איהר העכסטען פונקט אין די בעריהמטע 21 פונקטען, וואס האבען איינגעשטעלט דעם פאקטישען פראטעקטאראט פון יאפאן איבער כינע. דער אפמאך פון די ניין מלוכות איז געווען געשלאסען אין פעברואר 1922, אונטערגעשריבען האבען איהם די פעראייניגטע שטאטען, פראנקרייך, ענגלאנד, יאפאן, איטאליען, בעלגיען, כינע, האלאנד און פארטוגאל. די דאזיגע מלוכות האבען זיך געהאט געאייניגט איבער די פאלגענדע פונקטען: אפהיטען די סובערעניטעט, די אונאפהענגיגקייט, די אדמיניסטראטיווע און טעריטאריאלע אונבערירבארקייט פון כינע; אפהיטען דעם פרינציפ פון גלייכהייט פאר דעם האנדעל און אינדוסטריע פאר אלע לענדער אויף דער כינעזישער טעריטאריע; נישט אויסנוצען די געשעהענישען אין כינע, כדי דארט צו בעקומען בעזונדערע רעכט און פריווילעגיעס אין פערגלייך מיט אנדערע לענדער.

לויט דעם אפמאך, וואס איז דעמאלט געשלאסען געווארען, איז יאפאן געבליבען בײ די רעכט, וועלכע זי האט געהאט פאר זיך איינגעשטעלט אין מאנדזשוריען, אבער ווייטער פערברייטערען די רעכט האט זי נישט געטארט. יאפאן איז געווען מחויב צו עוואקוירען שאנטונג. אויף דער זעלבער קאנפערענץ איז אויפגעלעזט געווארען דער ענגליש-יאפאנישער אפמאך און איז פערביטען געווארען דורך א אפמאך פון אמעריקע, ענגלאנד, פראנקרייך און יאפאן וועגען אפהיטען דעם סטאטוס קוו פון די דאזיגע מלוכות אויף שטילען אקעאן. אויף דערזעלבער קאנפערענץ האט זיך יאפאן אויך פערפליכטעט אפצורייניגען סיביר.

פאר יאפאן איז דער אויסגאנג פון דער וואשינגטאנער קאנפערענץ געווען א גרויסע מפלה. דער אפמאך אין וואשינגטאן האט געהאט געמאכט א סוף צו דער פערכאפערישער טאקטיק פון די יאפאנער, און דאס האט דעמאלט געבראכט דערצו, אז יאפאן זאל אינגאנצען ענדערען דעם טאן אויפ'ן ווייטען מזרח. יאפאן האט אנגעהויבען צו פראפאגאנדירען די אידעע פון א בונד פון די געלע פעלקער, האט אנגעהויבען שטילערהייט צו אונטערשטיצען די כינעזישע נאציאנאליסטישע בעוועגונג און האט געפרובט צו קומען אין א קאנטאקט מיט די סאוועטען, כדי אזוי ארום צו גאראנטירען פאר זיך איהר שטעלונג אין מאנדזשוריען. אבער גלייכצייטיג האט יאפאן נישט אויפגעהערט צו פערברייטערען איהר איינפלוס אין מאנדזשוריען. געטון איז דאס געווארען אויף א פערשטעלטען אופן, דהיינו, דורך פערברייטערען יאפאנס אנטייל אין די באהן-אונטערנעהמונגען. יאפאן האט פערשפרייט איהר באהן-השפעה ביז צו דער מזרח-כינעזישער אייזען-באהן, געגען וואס די סאוועטען האבען געפרובט זיך ענטגעגענשטעלען, אבער אהן ערפאלג. געבויט איז די באהן געווארען אויף ריין קאמערציעלע יסודות, אנטייל גענומען אין בויען פון די באהנען האבען בלויז פריוואטע קאמפאניעס. ערשט איצט האט יאפאן אראפגענומען די מאסקע און ווייזט אן אויף די אריינגעלעגטע יאפאנישע קאפיטאלען, אז דאס איז דער מאטיוו פאר די מיטלען, וואס ווערען אנגענומען דורך יאפאן אפצוהיטען די ארדנונג אין ראיאן פון די אויסגעבויטע אייזענבאהנען און אין די דערנעבענדיגע ראיאנען.

דער עקאנאמישער קריזיס, מיט וועלכען עס ראנגלען זיך אייראפע און אמעריקע, די גרויסע ארבייטען, וועלכע זענען אונטערגענומען געווארען דורך רוסלאנד און ערלויבען איהר נישט זיך צו לאזען אריינציהען אין וועלכער עס איז נישט מלחמה אוואנטורע, זענען דער ריכטיגער מאטיוו, וואס האט בעוואויגען די יאפאנער זיי זאלען זיך אומקעהרען צו זייער אגרעסיווער פאליטיק אין מאנדזשוריען. דאס פערכאפען מאנדזשוריען און די ווייטערדיגע פלענער פון יאפאן בנוגע מזרח-סיביר און מאנגאליען בעדייטען א ריקקעהר צו דער אלטער פאליטיק פון עקספאנסיע דורך געוואלט-מיטלען אויפ'ן חשבון פון רוסלאנד און פון כינע. די דאזיגע פאליטיק איז בשעתו איבערגעריסען געווארען אונטער'ן דרוק פון אמעריקע, ווייל די ווירטשאפטליכע אינטערעסען פון די פעראייניגטע שטאטען פאדערען, עס זאל אויפ'ן ווייטען מזרח אפגעהיטען ווערען דער סטאטוס קוו.

וואס ווייטער און ברייטער עס ענטוויקעלט זיך די אגרעסיווע פאליטיק פון יאפאן, אלץ מעהר נעהמט זי אן דעם כאראקטער פון אנ'ארויספאדערונג אויף אדרעס פון די פעראייניגטע שטאטען. די יאפאנישע אויסרעכענונג אויף די אינערליכע שוועריגקייטען אין אמעריקע זענען געווען ריכטיג אויף אזוי פיל, אויף וויפיל וואשינגטאן איז געווען גענויגט לכתחילה נישט ארויסצווייזען קיין בעזונדערע דענערווירטקייט צוליב דער יאפאנישער אפעראציע. די זאך האט זיך אבער געביטען, ווען די יאפאנישע מיטלען פון אפהיטען די ארדנונג האבען אנגענומען א בולטען טענדענץ ארויסצוטרייבען די כינעזער אינגאנצען פון מאנדזשוריען, פון איינשטעלען א פראטעקטאראט איבער דעם לאנד און פון קאלאניזירען מאנדזשוריען דורך קארעאנער.

דא האט אמעריקע שוין מעהר גלייכגילטיג און פאסיוו נישט געקאנט בלייבען. די נאטע, וואס די וואשינגטאנער רעגירונג האט געשיקט צו יאפאן, בעטאנט אויסדריקליך, אז די פעראייניגטע שטאטען זאגען זיך אפ צו אנערקענען פאר געזעצליך די מיטלען, וואס ווערען אנגענומען דורך יאפאן אין איצטיגען קאנפליקט. אמעריקע האט נישט בדעה צו אנערקענען וועלכע עס איז נישט אפמאכען, וואס פערלעצען די פריהער געשלאסענע אפמאכען און וועלכע רירען אן די אינטערעסען פון דער אמעריקאנער מלוכה און פון די אמעריקאנישע בירגער אין כינע, בעזונדערס וואס פערלעצען די סובערעניטעט, די אונאפהענגיגקייט און א טעריטאריאלע אדער אדמיניסטראטיווע אונבערירבארקייט פון כינע און די פאליטיק פון אפענע טירען.

מיט דער ענערגישער נאטע פון אמעריקע צו יאפאן נעהמט אן דער קאנפליקט אויפ'ן ווייטען מזרח א נייע ווענדונג און טרעט אריין אין א נייער פאזע.

י. ב.

פון פויליש-יודישען פראנט נישטא קיין נייעס

פון דר. ח. זשיטלאווסקי.

אין א לענגערען ארטיקעל אין „פארווערטס" שטעלט זיך ד״ר מאקס ווינרייך אפ אויף די אויסזיכטען פון דעם אנטי-יודישען באיקאט אין פוילען, וואס האט שוין אנגעטון א גרויסען שאדען דער יודישער בעפעלקערונג. ווינרייך פערשטעהט גאנץ גוט, אז דער ענין איז א גאנץ ערנסטער, ווייל „די פוילישע סוחרים, קרעמער און פאבריקאנטען זענען שטארק פעראינטערעסירט אין דעם באיקאט". און פונדעסטוועגען גלויבט זיך איהם נישט, אז דער באיקאט „זאל קאנען אנהאלטען לאנג". ער ברענגט גאנצע פיר טעמים פאר זיין אפטימיסטישען אפשאץ. ליידער בערעכטיגט נישט קיין איינער פון זיי בעזונדער, און נישט זיי אלע אינאיינעם, צו אזא אפטימיזם.

ער דערמאנט קודם דעם באיקאט אין די יאהרען 1912 און 1913, וואס האט „נישט אויסגעהאלטען". „אין אלגעמיין האט מען די יודישע פאזיציעס אין לאנד נישט געבראכען". אבער דער איצטיגער באיקאט קאן בשום אופן נישט פערגליכען ווערען מיט יענעם, שוין דערפאר אליין, וואס דעמאלט איז דער ריין פוילישער האנדעל נאך געווען אין די ווינדעלעך. ערגעץ-וואו דארף מען דאך קויפען. נישטא קיין פוילישע קראמען און אונטערנעהמונגען, מוז מען באין ברירה אנקומען צום יודען. איצטער איז די לאגע א גאנץ אנדערע. א דאנק דער געזעצגעבונג. דער שטייער-פאליטיק און דער שטייער-פראקטיק פון דער רעגירונג. איז די פוילישע בורזשואזיע אוועקגעשטעלט געווארען אין א סך גינסטיגערע בעדינגונגען איידער די יודישע, און די ערשטערע לערנט זיך אלץ מעהר אויס, ווי אויסצונוצען דעם איבערוואג וואס זי האט. דער באיקאט וועט איהר נאך מעהר העלפען אין דעם. עס איז איצטער בפירוש נישט קיין גוזמא צו זאגען, אז דער פוילישער האנדעל קאן זיך ענטוויקלען צו אזא גרויס, אז מען זאל דעם יודישען הענדלער טאקע דארפען האבען אויף כפרות. וועט ער ווערען דאס כפרה-הענדעל.

מען דארף אויך נישט פערגעסען, אז דעמאלט, אין 1912, האבען די שטאטישע ארבייטער-מאסען נישט געקאנט סימפאטיזירען מיט דעם באיקאט, ווייל ער האט געוואלט שטראפען די יודען, פארוואס זיי האבען געשטימט פאר א פוילישען סאציאליסטישען דעפוטאט אין דער דומע. איז איצטער די שטימונג פון די שטאטישע ארבייטער-מאסען די אייגענע וואס דעמאלט? ד״ר ווינרייך דערצעהלט אונז אין דערזעלבער קארעספאנדענץ, אז די פוילישע סאציאליסטישע פארטיי „מוז מאכען גאנץ היבשע אנשטרענגונגען, אום אפצוהאלטען די פוילישע מאסען זיי זאלען נישט צושטעהען צו די אנטיסעמיטישע כוליגאנעס", ד. ה. זיי זאלען נישט נעהמען קיין אנטייל אין פאגראמען. אבער אז זיי זאלען נישט נעהמען קיין אנטייל אין דעם באיקאט, וועט די פ.פ.ס. אפילו קיין איבעריגע אנשטרענגונגען נישט מאכען. אז די סאציאליסטישע פארטיי זאל נאך דערצו העלפען בויען אייגענע פוילישע קאאפעראטיווע קראמען, וועט זי נאך אין הארצען זאגען א גרויסען דאנק דעם באיקאט.

ד״ר ווינרייך גיט אונז א צווייטען טעם, פארוואס דער באיקאט האט נישט קיין גינסטיגע אויסזיכטען. די מלוכה-מאשין, זאגט ער, שטיצט שטארק דעם פוילישען סוחר און פאבריקאנט. זי איז אבער פון דער אנדער זייט פעראינטערעסירט אין דעם, „אז די יודישע סוחרים און פאבריקאנטען זאלען נישט רואינירט ווערען, ווייל יודען טראגען אריין א גאנץ קענטיגען טייל שטייערען אין דער מלוכה-קאסע". א קנאפע טרייסט! די רעגירונג קאן נאך אויף אזויפיל זיין פעראינטערעסירט אין דעם יודישען האנדעל, אויף וויפיל עס איז נאך נישטא קיין פוילישער האנדעל, אויף וועמען ארויפצוציהען די שטייער-לאסט. איהר גאנצע עקאנאמישע פאליטיק איז דאך בעהערשט פון דעם בעשטרעבען צו דערווערגען עקאנאמיש דעם יודען, כדי דער פאליאק זאל קאנען פערנעהמען זיין ארט. דער באיקאט העלפט איהר אין דעם. זי וועט איהם נישט שטיצען עפענטליך: זי וועט מסתמא עפענטליך זיך שארף אפגרעניצען פון איהם. קיין חשק צו אנ'ערנסטען קאמף ענטקעגען איהם קאן זי אבער נישט האבען.

א דריטען טעם פאר די מאגערע שאנסען פון דעם באיקאט דערבליקט דר. ווינרייך אין דער פאלשקייט פון דעם אנטיסעמיטישען חשבון. די אנטיסעמיטען האבען פאר זיך דעם בײשפיל פון דער פוזנער געגענט, וואו מען האט דורך דעם עקאנאמישען באיקאט „געצוואונגען די יודען זיך אפצוטראגען". ווילען זיי דאס דורכפיהרען פאר גאנץ פוילען. דורך דעם באיקאט ווילען זיי צווינגען די יודען צו עמיגרירען. זיי טראכטען: „אז מיר וועלען פטור ווערען פון די דריי מיליאן יודען, וועלען מיר פערנעהמען אלע זייערע פלעצער און עס וועט אונז זיין גוט".

איז דאס אין דר. ווינרייכס אויגען א „קינדערשער" חשבון. יודען האבען נישט וואו צו עמיגרירען, העכסטענס קאן מען זיי פערוואנדלען אין דריי מיליאן בעטלער. „קאן מען זיך שוין פארשטעלען וואס עס וועט צוקומען דער פוילישער מלוכה פון אזא מין מילשטיין אויפ'ן האלז".

עס איז אבער שווער איינצוזעהען, פארוואס דריי מיליאן בעטלער וועלען קאנען א לאנגע צייט זיין א מילשטיין אויפ'ן האלז פון דער פוילישער רעגירונג. בעטלער, וועמען קיינער וועט גארנישט נישט געבען אין דער טארבע אריין, מוזען מיט דער צייט אויסשטארבען. און דערצו: דער פערבעטלערונגס-פראצעס ווערט דאך נישט דורכגעפיהרט מיט איין מאל, עס איז א פראצעס, וואס געהט תמיד האנד אין האנד מיט אלץ וואקסענדיגער דחקות און נויט, מיט הונגער און אלערליי קראנקהייטען, וואס מוזען תמיד פערקלענערען די צאהל פון די ליידענדיגע. ביז זייער פולען פערשווינדען. קיין דריי מיליאן יודישע בעטלער וועט דעריבער פוילען קיינמאל נישט האבען. ניין, דער אנטיסעמיטישער חשבון איז שוין גאר נישט קיין קינדישער. גיכער — א טייוועלשער. און טייוואלים זענען אפטמאל אויסגעצייכענטע מאטעמאטיקער.

דער פערטער און לעצטער טעם, פארוואס דער באיקאט וועט „נישט אויסהאלטען" איז אזא: „יודען זענען דאך נישט קיין פרעמדע אין לאנד". די יודען זענען עקאנאמיש אונצוטרענבאר און צונויפגעפלאכטען מיט דער נישט יודישער בעפעלקערונג. [illegible] זיך א יודישע אונטערנעהמונג, ליידען דערפון אויך די קריסטען, וואס זענען בעשעפטיגט אין איהר דירעקט אדער אינדירעקט. ווי אנגעשטעלטע, ווי [illegible], ווי צושטעלער פון דעם רויה-מאטעריאל. „עס איז דאך א גערודער און א געפלעכט, וואס [illegible]"...

פוילען געפינט זיך איצט אין א טאטאלען פראצעס פון איבערהערען איהרע שטאטישע און [illegible] בעשעפטיגונגען: אנ'עקאנאמישען און א נאציאנאלען. עקאנאמיש שטרעבט פוילען אריינצושטעלען איהר האנדעל, איהר אינדוסטריע, איהרע מלאכות אויף א העכערער טעכנישער הויך. נאציאנאל שטרעבט זי ארויסצורייסען זיי פון די יודישע הענט און איבערגעבען זיי אין נישט יודישע. און נישט נאר זי, נאר אויך אלע ליבעראלע [illegible]. אט דער מאדערנער פראצעס האט זיך אנגעהויבען תיכף ווי פוילען האט זיך געשטעלט אויף איהרע אייגענע פיס. אין דעם ליכט פון דעם דאזיגען פראצעס מוזען מיר בעטראכטען סיי די פאגראמען סיי דעם איצטיגען באיקאט. דער באיקאט העלפט יענעם טאטאלען פראצעס, און דערפאר האט דער פעסימיסט מכוח אונזער לאגע אין פוילען א סך מעהר אויף וואס זיך צו שטיצען, איידער דער אפטימיסט.

„מיר זענען נישט קיין פרעמדע"... דאס זאגען מיר. וואס טראכטען אבער וועגען דעם די פאקטישע בעלי-בתים פון דעם לאנד, די פאליאקען? פאר זיי זענען מיר אלעמאל געווען פרעמדע, נאר פריהער זענען מיר געווען נויטיגע, און איצטער זענען מיר געווארען איבעריגע.

אין דעריבען — און נאר אין דעריבען — ליגט די גאנצע טראגיק פון דער יודישער לאגע אין פוי-

(ווייטער זעה 14. זייט).

פאר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט“

ליבהארציקע יודישע קינדערלעך!

אָט, זעהט איהר, הויבען מיר אָן [illegible] פאַר אייך אַן אָרט אין אונזער צייטונג, וואָס עס וועלען לייענען אייערע טאַטעס און מאַמעס.

און אַזוי וועלען מיר עס טון יעדע וואָך.

יעדער פרייטאָג, וועלען מיר דאָ אויף דעם אָרט דרוקען פאַר אייך שיינע מעשה'לעך, שיינע לידעלעך, קינדער־שפילערייען, רעטענישען און נאָך אַנדערע גוטע זאַכען, און איהר וועט דאָס אַלץ לייענען און פרייען זיך, וואָס פאַר אייך, ווי פאַר די גאָר גרויסע, דרוקען זיך איצט אָט די גוטע זאַכען, אין דער טאַטע־מאַמעס יודישער צייטונג.

און טאַטער, טייערע קינדערלעך, אייך וועט זיין שווער צו לייענען, אָדער איהר קאָנט נאָך אינגאַנצען נישט לייענען די יודישע אותיות'לעך, זאָלט איהר בעטען, אַז אייערע ליבע טאַטע־מאַמע זאָלען עס פאַר אייך די אַלע זאַכען פאָרלייענען הויך אויפ'ן קול, זיי זאָלען אייך יעדער זאַך געבען צו פערשטיין, און זיי זאָלען אייך טאַקי אויסלערנען אונזער שפּראַך גוט רעדען און גוט שרייבען.

אויב איהר קאָנט שוין לייענען און שרייבען אויף יודיש, ווי עס פאַסט פאַר שיינע יודישע קינדער, טאָ שרייבט אַריין צו אונז, וואָס וואָלט איהר געוואָלט, אַז מיר זאָלען אייך דרוקען, דאָ אויף דעם אָרט איטליכען פרייטאָג, שיקט אונז אויך צו מעשה'לעך און לידעלעך, און אויב זיי [illegible] זיין גוט אָנגעשריבען, וועלען מיר זיי דאָ אָפּדרוקען.

וועלען מיר זיך זעהן, הייסט עס, טייערע קינדערלעך, יעדער פרייטאָג אויף דעם [illegible]! אָפּגעמאַכט?

דער פעטער פון דער רעדאַקציע

מיין קליינע שוועסטער

כ'האָב אַ קליינע שוועסטער,
קלוג ווי גאָר די וועלט.
זינגט זי ווי אַ פויגעל
אויפ'ן גרינעם פעלד.

ווערט זי שלעכט און ברוגז,
בייז אויף יעדער זאַך,
דערציייל איך איהר געשיכטען,
לאַכט זי, פרייט זיך גאָר אַ סך.

בערטאַ זלאַטאַגורא
12 יאָהר אלט

פישעלע מיט'ן טישעלע

פון רימאַז.

אַמאָל איז געווען אַ יונגעלע, האָט ער געהייסען פישעלע. האָט פישעלע געהאַט אַ [illegible]. אַ שיין, קליין טישעלע, האָט ער קיינעם נישט געלאָזט זיך זעצען נעבען דעם, נישט צורירען עס און אפילו נישט קוקען אויף דעם. האָט אַ יונגעלע אַ קוק געטון אויף זיין טישעלע, האָט ער אנגעהויבען שרייען, האָט ער עס אַנגעריהרט, איז ער געוואָרען בייז, האָט ער זיך אַוועקגעזעצט נעבען דעם, האָט ער געוויינט:

— מיין טישעלע... מיינס...

האָט איהם דער טאַטע געקויפען שלעכטער. די מאַמע, נאַרעלע, די יונגעלעך — פישעלע טישעלע, אָבער דאָס האָט נישט געהאָלפען. פישעלע האָט נישט געלאָזט אַריהרען קיינעם זיין טישעלע און וואו ער איז געגאַנגען האָט ער עס מיטגעשלעפּט מיט זיך.

איינמאָל, איז פישעלע געשלאָפען, האָט זיך איהם געחלומט, אַז ער איז דאָ אַליין אין אַ גאָרטען וואו עס איז דאָ אַ סך, אַ טך מענשען, וויל ער זיך פישעלע אָפּרוהען, אַוועקזעצען אויף אַ באַנק, שרייט עמיצער אויס:

— אַראָפּ! עס איז נישט דיין באַנק...

הויבט זיך פישעלע אויף און גייט צו צום ים, וויל אַ קוק טון אויף איהם, שרייט עמיצער אויס:

— וואָס קוקסטו, עס איז דיין ים?

גייט פישעלע ווייטער און הערט שפּילען מוזיק, שטעלט ער אָן אויערען און וויל אויך הערען, לאָזט מען איהם נישט.

— נישט דיין מוזיק!

האָט פישעלע אויפגעהויבען דעם קאָפּ צום הימעל, צו די פויגעלעך. צו די בוימלעך, צו די אַעראָפּלאַנדעלעך, — האָט מען איהם נישט [illegible], אומעטום וואו ער איז געשטאַנען און געגאַנגען האָט מען איהם אָוועקגעטריבען, געשריען: קוק נישט!... רירט נישט אָן!... עס איז נישט דיינס!..

קומט פישעלע אַהיים און נעהמט אַ שטיקעל ברויט, וויל עסען. לויפט אַריין דער בעקער און כאַפּט עס איהם אויס:

— נישט דיין ברויט!

גייט ער צו צום קראַן, נעהמט אַ גלאָז וואַסער און וויל טרינקען, לויפט ווידער עמיצער אָן און רייסט איהם אַרויס די וואַסער פון האַנט.

— דיין וואַסער, האַ?

גייט פישעלע און וויל זיך אַוועקלייגען אויפ'ן בעטעלע שלאָפען. לויפט אָן אַ מענש און פערשטעלט איהם דעם וועג.

— דאָס בעטעלע איז מיינס! — — —

— — — — — — — — —

פישעלע האָט זיך אויפגעכאַפּט. האָט ער געדענקט אַלץ, וואָס האָט זיך איהם געחלומט, איז ער געוואָרען גאָר אַן אַנדערער, ער האָט שוין געלאָזט קוקען אויף זיין טישעלע, עס אַנריהרען און אַפילו זיצען און שפּילען ביי דעם.

דער אַלטער הלל

הלל הזקן איז געווען איינער פון אונזערע גרעסטע חכמים. ער האָט געלעבט מיט זיין ברודער שבנא אין בבל. הלל האָט געלערנט תורה, און זיין ברודער איז געווען אַ סוחר.

איינמאָל האָט הלל געהערט, אַז צוויי גרויסע געלערנטע האָבען אויפגעבויט אַ גרויסע ישיבה אין ירושלים, האָט הלל געבעטען זיין ברודער ער זאָל איהם געבען געלד צו פאָהרען קיין ירושלים. זיין ברודער האָט זיך ענטזאָגט און הלל איז אַוועק קיין ירושלים צו פוס.

דאָרטען האָט ער געאַרבייט שווער און פערדינט אַ טאָלער אַ טאָג. האָט ער האַלב פון זיין פערדינסט געגעבען דעם שומר פון דער ישיבה, ער זאָל איהם אַריינלאָזען לערנען, און די צווייטע העלפט האָט ער געהאַט פאַר זיך.

איינמאָל, ווען ער האָט גאָר נישט פערדינט און דער שומר האָט איהם נישט אַריינגעלאָזט לערנען, איז ער אַרויפגעקראָכען אויפ'ן דאַך פון ישיבה און זיך צוגעהערט ווי מען לערענט.

אויף מאָרגען פרימאָרגען האָט איינער פון די לעהרער בעמערקט, אַז עס איז צו פינסטער. איז ער אַרויפגעגאַנגען אויפ'ן דאַך און געפונען הלל'ן אַ פער שאָטענעם מיט שניי. מען האָט איהם אָפּגעמינטערט, אַרומגעוואַשען און דערוואַרעמט, הלל האָט בעקומען די ערלויבעניש צו גיין אין ישיבה אָהן געצאָהלט. האָט ער געלערנט און געלערנט, ביז ער איז געוואָרען איינער פון די גרעסטע מענשען ביי יודען.

יוסף איזראַעלעוו, 11 [illegible] אַלט.

אַ שלעכטער קעניג

אַמאָל איז געווען אַ קעניג, איז ער געווען זעהר שלעכט צו זיין פאָלק.

איינמאָל איז געוואָרען אַ הונגער אין לאַנד, דאָס פאָלק האָט נישט געהאַט וואָס צו עסען. און די ברויט איז געווען גרויס. אָבער דער שלעכטער קעניג האָט זיי מיט קיין זאַך נישט געוואָלט העלפען.

ווען די מענשען, זענען איינמאָל געקומען בעטען שפּייז האָט ער זיי געזידעלט און געריפען מייז, אָבער ווי ער האָט אַרויסגעזאָגט דאָס וואָרט מייז, איז אַרויסגעשפּרונגען אַ מויז און האָט איהם צוביסען ביז בלוט.

דער קעניג איז פון די וואונדען געשטאָרבען, און די מענשען האָבען גענומען פון קעניגס אוצרות אַלעס וואָס זייער הארץ האָט געגלוסט.

מרים גלאַסמאַן
11 יאָהר אַלט.

טייבעלעך

פון נח נאַכבוש

א קעסטעל
א נעסטעל,
ווייסער שניי —
טייבעלעך צוויי.
אונטערן פליגעלע אַ זיך —
פוך.
אין שנעבעלע אַ קוש, אַ פּיק —
גליק.

א פלי צו דער הויך,
ווי געקרייזעלטער רויך.
לעבען זיך אַזוי
טייבעלעך צוויי!

פאַרוואָס האָט אַן אייזעל לאַנגע אויערען?

ווען גאָט האָט בעשאַפען אַלע בהמות און יעדען געגעבען אַ נאָמען האָט דער אייזעל באַלד פערגעסען זיין נאָמען. ווען ער איז געקומען צו גאָט איבערפרעגען ווי ער הייסט, האָט איהם גאָט אָנגענומען פאַר די אויערען און געזאָגט: געדענק דו אייזעל־קאָפּ, דו הייסט אייזעל. און ווען גאָט האָט איהם אָפּגעלאָזט זענען די אויערען געווען לאַנגע.

פסח קריצער.

שפּריכווערטער

1. פאַר אַ געשלאָגענעם הונט טאָר מען קיין שטעקען נישט ווייזען.

2. וואָס ביי א ניכטערען אויפ'ן לונג איז ביי אַ שכור'ן אויפ'ן צונג.

3. אין ליידען צי אין פריידען דאַרף מען ווי־סען וואָס צו ריידען.

4. אַ נאַר טאָר מען קיין האַלבע אַרבייט נישט ווייזען.

5. דער וואָס האַלט די פען אין האַנד שרייבט זיך אָן אַ גוט יאָהר.

הילדאַ ליבערמאַן

צוויי קינדערלעך

פון מרדכי [illegible]

שפּילען זיך צוויי [illegible]ינדערלעך,
שפּילען זיך אין גאַס;
פאַלען ווייסע שניילעך,
פאַלען קאַלט און נאַס.

ביידע ווייסען — עס איז קאַלט,
נאָר פילען עס נישט גלייך; —
ווייל איינער איז אַן אָרים קינד,
דער צווייטער אַ [illegible]ר רייך.

Dr. med. REICHER
פאַלודניאַווא 28, טעל. 20193
ספּעציאַל־אַרצט פאַר מענער־שוואַכע־בעהאַנדלונג
נעהמט אָן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און יום־טובים פון 9—1 בייטאָג.

דר. מ. וואָלפסאָן
האָט זיך איבערגעצויגען
נאַרוטאָוויטשאַ (דזשעלנאַ) 2
טעלעפאָן 128-83
נעמט אָן פון 5 — 7 נאָכמיטאָג

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום־טוב פון 9—1 פאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2 און פון 5—9 אָוונט.
בעזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען.

פערשריייבט אייער קינד וואָס לערנט אין אַ פּוילישער שולע אין דעם איינציגען מוסטערהאַפטען רעליגיעזען בית ספר פאַר קינדער, וואָס לערנען אין פּוילישע שולען
„תורה ודת“
פל. וואָלבאָשטשי (נייע שטאָט) 6
פאַר קינדער פון 5—14 יאָהר.
דאָס לעהר־פּראָגראַם פון „תורה ודת“ נעמט אַרום אַ קורס פון אַלערליי למודי קודש (עברי, חומש, רש״י, נ״ך, דינים, משניות, גמרא), העבּרעאישע שפּראַך, יודישע געשיכטע א.ז.וו. און אַלעס וואָס אַ יודיש קינד דאַרף צו וויסען. דאָס לעהר־פּערזאָנאַל בעשטעהט פון די בעסטע פּעדאַגאָגישע קרעפטען.
צוליב'ן קריזיס — הנחה־פּרייזען.
קינדער פון 4—8 יאָהר ווערען אהיימגעפיהרט דורך א ספּעציעלען מענש.

Dr. med. H. Goldblumowa
פרויען־קראַנקהייטען און אקושעריע
האָט זיך איבערגעצויגען אויף פּילסודסקי 69
(עק נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 113-65
נעמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג

צאָהן־אַרצט
J. ROZIN-REICHOWA
נעמט אָן זגערזשער 15, פּראַנט, 2־טען שטאָק
פון 10 — 2 מיטאָג און פון 4 — 8 אָוונט.
מאָנטאָג, מיטוואָך און פרייטאָג פון 3—6 אָוונט
אין לעטשניצע „POMOC“ אַלעקסאַנדראָווסקאַ 1

יעדער איינציגער
האָט זיך איבערצייגט, אַז פאַר
מעבעל
דיוואַנעס, פעלצען, נייה־מאַשינען, גאַרדעראָבען אַז״וו
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
בזשעזשינער 11
טעלעפאָן 137-63
ס'נעהמען אָן דאָקטוירים פון אַלע ספּעציאַליטעטען ווי אויך וויזיטען אין שטאָט.
עלעקטריזאַציע, אַנאַליזען, דענטיסטישער קאַבינעט.
פון 10. ד. ח. וועט ווייטער בעגיינען זיינע אויפנאַהמען ד״ר וואָלינסקי ספּעציאַליסט פאַר נאָז־, האַלז־ און אויערן־קראַנקהייטען
פון 4 ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

Dr. med. J. BETTE
ספּעציאַל־אַרצט פאַר אינערליכע און קינדער־קראַנקה.
פּיעטריקאָווער 6, טעל. 144-95
נעמט אָן פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאָכמ.

רעפאָרמאַצקיע־פּילען

מיט דער מאַרקע גייסטליכער גצי־קענט פון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פון רעוומאַטיזם, לע־בער־ליידען, נעגען דיקקייט, פון רעוומיזם, דאָס קומען בלוט אין קאָפּ, שטילען די יסורים פון העמאָראָידען, רעגולירען דאָס בלוט און [illegible] צו אָבסטרוקציע — [illegible]
צוגעבריווען 1 אָדער 2 פּילען אַ נאַכט
פּרייז פון אַ שאַכטעל 1.35
אויסערבאַהנונג פון דער אַפּטייק
Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4
צו פערלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט'ן „גייסטליכען“ (Zakonnik). 964

„SANATO“
כירורגיש־וועכנעריז־אַנשטאַלט
אַגראַדאָווע 10, טעל. 213-57
1־טע און 2־טע קלאַס
גינעקאָלאָגיש־וועכנעריז־אָבטיילונג
ד״ר מעד. ש. איינער, ד״ר מעד. י. בוים, ד״ר מעד רייזלער־סוריאַנסקאַ ד״ר מעד. וו. אייכנער
פּרייז פון א געבורט
אין 2־טען קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס־מיטלען
200 זל.
איפּזיכט איבערן קינד ד״ר מעד. י. פּאָלאַקאָוו
כירורגישע אָפּטיילונג פון ד״ר מעד. מ. קאַנטאָר

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג
15
ז
שבט תרצ"ב

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.39
זון-אונטערגאנג 3.52

ליכט-צינדען: 3,38

דער וועג-שטייער מוז ערלעדיגט ווערען ביז'ן 31 מערץ ה. י.

(2) נעכטען האט די לאדזער וואיעוואדזטווע בעקומען א צירקולאר פון פינאנץ-מיניסטעריום, לויט וועלכען דער וועג-שטייער מוז איינגעמאהנט ווערען ביז'ן 31 מערץ ה. י.

ענטדעקט א שפירט-ברענעריי

(א) אין דארף זביערסק, הינטער קאליש איז ביים פויער שימטשאק ענטדעקט געווארען א געהיימע שפירט-ברענעריי. 100 ליטער שפירט איז קאנפיסקירט געווארען און די מכשירים.

18 יעהריגער רויבער פאר'ן שטאנד-געריכט

(א) געהענדיג פון דארף קושאנאוו קיין גענטרידאוו, איז אויף דעם פויער פעליקס רודזקי אנגעפאלען אנ'אומבעקאנטער, וועלכער האט איהם פון הינטען געגעבען א זעץ איבערן קאפ און צוגערויבט 43 זל.

די פאליציי האט שפעטער געכאפט דעם 18 יעהריגען מיעטשיסלאוו פאוולעקאווסקי, וועלכער האט זיך מודה געווען אין רויב-איבפאל.

פאוולעקאווסקי וועט געשטעלט ווערען פאר א שטאנד-געריכט.

פון האנדעלס-געריכט

די פירמע „יוסף פוטערמאן" רעגולירט מיט די קרעדיטארען

די פירמע יוסף פוטערמאן (פיעטרק. 54) האט אין אפריל ס. י. בעקומען א „נאדזור" אויף 3 חדשים. נאך 3 חדשים האט די געפאלענע פירמע פארגעלעגט צו רעגולירען די חובות אויף 70 פראצ. ד. 28 דעצעמבער 1931 איז דער אפמאך מיט די קרעדיטארען געשלאסען געווארען. אויף דער לעצטער זיצונג האט דאס געריכט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופגעלאשטש פון דער פירמע „אברהם דרעסנער און אבא שנער" (פאלודניאווא 56), האט די אופגעלאשטש-מאסע זיך געווענדעט צום געריכט. מ'זאל איהר דערלויבען צו לאזען אין גאנג די וועבעריי. דאס געריכט האט די דערלויבעניש געגעבען.

* * *

אויך דער פירמע קלמן ליפמאן, זאקען-פאבריק (פאלודניאווא 78-80) האט דאס געריכט דערלויבט דעם סינדיק צו לאזען אין גאנג די פאבריק.

וועט קומענדיגען זונטאג אויסברעכען א טראמוויי-שטרייק?

ארבייטער בעמיהען זיך דעם קאנפליקט צו ערלעדיגען אויף א פרידליכען אופן

(א) דער קאנפליקט צווישען די טראמוואי-ארבייטער מיט דער דירעקציע נעמט אן אלץ שארפערע פארמען. די ארבייטער בעמיהען זיך אבער דעם קאנפליקט צו ערלעדיגען אויף א פרידליכען אופן. א דעלעגאציע האט דערוועגען אינטערווענירט ביים פרעזידענט זשעמיענצקי. ס'איז געשאפען געווארען א פאַ שטענדיגע-קאמיסיע. די קאמיסיע גלויבט, אז ס'וועט זיך איינגעבען צו פארמיידען א טראמוואי-שטרייק אין לאדז.

היינט וועט א דעלעגאציע פון די טראמוואי-ארבייטער אפגעבען מעמאריאלען צום ארבייטס-אינספעקטאר און דער וואיעוואודזטווע.

לאדזער האניג-פויגעל אפערירט

דעם ארבייטסלאזען-פאנד און קר. קאסע אויף א פערטעל מיליאן זל.

שפאגעל נייער שווינדעל ענטדעקט געווארען איז לאדז

אין לאדז איז ענטדעקט געווארען א שפאגעל נייער שווינדעל. דער העלד פון דעם שווינדעל איז דער 26 יעהריגער סאטירנין גאזדאלסקי (נאוואק 30).

גאזדאלסקי האט אין דער וואוינונג פון זיינע פערמעגליכע עלטערן איינגעארדענט בלומשט א געשעפט פון בוי-ארבייט. און אין דער אמת האט ער געפיהרט אנ'אנדערע „אינטערנעמונג". ער האט כסדר ציגענומען א בייטער, וועלכע ער האט אויסגעגעבען פיקטיווע בעשייניגונג אויף וועלכע ער האט ציגעלגט דעם פירמע-סטעמפעל מיט זיין אונטערשריפט. מיט די בעשייניגונגען זענען די ארבייטער דאן אוועק אין ארבייטסלאזען-פאנד, וואו זיי האבען זיך רעגיסטרירט אלס ארבייטסלאזע, און בעקומען אינטערשטיצונג. ער האט זיי אויך פארשריבען אין דער קר. קאסע, וואו זיי האבען בעקומען אומזיסטע מעדיצינישע הילף. ער איז געווען אויך אזוי פיל פארזיכטיג, אז ער האט פינקטליך געצאהלט אין ארבייטסלאזען-פאנד און דער קר. קאסע. כדי אפצוציהען די אויפמערקזאמקייט, האט ער געהאנדעלט מיט „קונדישע" ווערק. פאר די אויסגעשטעלטע ארבייטסלאז-בעשייניגונגען, האט גאזדאלסקי בענומען פון 50 ביז 70 פראצענט פון די בעקומענע אינטערשטיצונגען.

כדי צו ווערבירען וואס א גרעסערע „קליענטעלע" האט ג. געהאט א גאנצען שטאב אגענטען. מ'האט אויך געהאט א ביורא מיט א ביכהאלטער, האט געפיהרט א רעגיסטער מיט א גענויע ביכפיהרונג פון זיינע קליענטען. ער האט אויך פאר-לאנג צוגעשריבען קינדער, כדי צו בעקומען א העכערע אינטערשטיצונג.

ענטדעקט איז די „אינטערנעהמונג" געווארען צוליב דעם, וואס ער האט איינעם פון זיינע „קליענטען" נישט געוואלט אויסצאהלען א גרעסערע סומע. האט יענער איהם געמסר'ט, און ער איז ארעסטירט געווארען. דער בחור צוזאמען מיט זיינע מיטהעלפער'ס דראניעוויטש, גורסקי, סטאשינסקי זענען ארעסטירט געווארען. ווי מ'רעכענט, האט דער ארבייטסלאזער פאנד געהאט א שאדען פון 160 טויזענד זל. און די קר. קאסע 100 טויזענד זל. צוזאמען זענען ארעסטירט געווארען 100 פערזאן.

ענטדעקט א ריזען-שמוגעל פון זיידענס און גאלאנטעריע

(2) שהערנעכטען האט די גרעניץ-וואך פארהאלטען 2 לאסט-אויטאס היינער וולוין, אויף וועלכע מ'זי האט, ביי דער רעוויזיע געפונען גאלאנטעריע און זיידען-שטאפען, וואס שטאמען פון דייטשלאנד, און וואס זייער ווערט איז – העכער 100 טויזענד זלאטעס.

עס זענען ארעסטירט געווארען: דער שאפער וולאדיסלאוו וואנגראוויטש, זיין געהילף, קאראל אנושעוויטש, און דער פאסאזשיר משה סטאדלין.

די סחורה איז קאנפיסקירט.

50,000 זל. אויף דרינגענדע הילף

פאר די ארימסטע אין לאדז

(2) נעכטען האט דער לאדזער מאגיסטראט בעקומען א בריף פון'ם וואיעוואדא-אמט, אין וועלכען עס ווערט געמאלדען וועגען איבערווייזען א סומע פון 50,000 זלאטעס אויף דרינגענדע הילף פאר דער ארימסטער בעפעלקערונג אין לאדז, אויפ'ן חודש יאנואר 1932.

די דאזיגע סומע איז אפצונעהמען ביי דעם לאדזער סטאראסטע.

זאל פילהארמאניע
קאנצערט-דירעקציע: אלפרעד שטרויך.
קאנצערט פון
דאנערשטאג, דעם 21 טען יאנואר 1932, 8.30 א זייגער אווענד
Marcelli NEUMILLER
12-יעהריגער פידעל-ווירטואז
ביים קלאוויר: Dyr. TEODOR RYDER
אין פראגראם: Händel: Sonata 4-ta D-dur; Vitali: Chaccona; Mozart-Kreisler: Rondo; Vienx 'emps: Koncert krzypkowy Nr. 4: a. Andante, b. Adagio, religioto c. Finale marziale; Sarasate: Romanza Andaluza; Wieniawski: Scherzo – Tarantella.
בילעטען פון 1 זל. ביז 6 זל. צו בעקומען אין פילהארמאניע. זאווי אין דער בוכהאנדלונג פון ק. גוימילער, פיעטריקאווער 61, טעל. 143-18.
323

קלאנג-פילם-טעאטער
CASINO
די לעצטע 3 טעג!
דאס נייעסטע מייסטערווערק פון JOE MAY
„איהר עקסעלענץ די ליבע"
אין דער הויפטראלע: Annabella
פאפולערע לידער פון מאדערנסטען קאמפאזיטאר פון פאריז Walter Jurman
FOXTROT: „Czy znasz mój rytm"
WALC: „O tobie myślę całą noc"
TANGO: „Ty nie jesteś pierwsza"
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע. פאספארטוס און הנחה-בילעטען אונגילטיג.
אנהויב פון די סעאנסען 4.30 נאכמ., שבת זונטאג און יום-טוב 12 אזייגער בייטאג.

LUNA
היינט און פאלגענדע טעג!
דאס שענסטע מייסטערווערק פון דער פוילישער פראדוקציע
אומבעקאנטע העלדען
רעקארד-בעזעצונג פון די הויפטראל:
MARJA BOGDA
ADAM BRODZISZ
ZULA POGORZELSKA
EUGENJUSZ BODO
STEFAN JARACZ
אויסערפראגראמען! אנהויב 4 נאכמ.
שבת זונטאג און יום טוב 12 בייטאג.
פאספארטוס, הנחה בילעטען און פריי-קארטען חוץ אמט. אונגילטיג ביז'ן אפרופן.

אלע קומען איז „ארט" זעהען ווי
„מ'לאכט פון דער וועלט"

פון דער עלעקטראווניע

היינטיגען חודש וועלען די אינקאסענטען קומען פריהער

פון דער עלעקטראווניע איז מען מודיע. אז צוליב דעם, וואס ס'האט זיך פערגרעסערט די צאהל אפנעהמער פון עלעקטרישען שטראם, איז מעגליך. אז דעם ערשטען חודש פון יאהר 1932 וועלען די אינקאסענטען קומען פריהער פאר'ן אפלויף פון ערשטען חודש. דאס וועט נאר זיין דעם ערשטען חודש, שפעטער וועט די אינקאסע זיין ווי ביז איצט.

די עלעקטראווניע מאכט אויך אויפמערקזאם, אז פון דעם חודש אן, וועט ציגערעכענט ווערען 10 פראצ. צו יעדער רעכענונג.

זעלבסטמארד פון אנ'אכצען-יעהריגען יודישען ארבייטער

(2) נעכטען האט זיך אין טויער אויף ראדאמסקא 16 געפרובט צו נעהמען דאס לעבען דער 18-יעהריגער דוד ראפאפארט, אנ'ארבייטסלאזער (פון זאמענהאפ 21).

צו דעם צוועק האט ער אויסגעטרונקען א גרעסערע דאזע עסיג-עסענץ.

פאגאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די סיבה פונ'ם זעלבסטמארד איז – דער מאנגעל אין חיונה.

לאמפען
אין א גרויסען אויסוואהל
מאדערנסטע סטיל-ארטען
צו רעדוצירטע פרייזען
עמפפעהלט די בעקאנטע
לאמפען-פאבריק
SZ. P. SZMALEWICZ
Południowa 8, telefon 164-39
פיהרט אויס בעשטעלונגען לויט אנגעגעבענע צייכנונגען.

אפטייקעס

די הייטיגע נאכט-דיזשורנע

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ש. יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), ז. שטעקעל (לימאנאווסקיעגא 37), ב. גליקסמאן (נארוטאוויטש 6), מ. האמבורג (גלובנע 50), ל. פאוולאווסקי (פעטריקאווער 37), א. פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

געפאלען אויפ'ן גאס

(2) נעכטען איז לעם זאוואדזקא 12 אנידערגעפאלען דער 42-יעהריגער יאסעף באהאריער (זאכאדניע 66) און זיך שטארק צושעדיגט דעם קאפ.

אין א זעהר שווערען צושטאנד האט איהם פאנאטאוויע אפגעפיהרט א היים.

בעפאלען א פרוי און צוגערויבט א בייטעל מיט 150 זל.

(א) אויף קאפערניקא 24 איז העלענא סאווא בעפאלען געווארען פון א פערשוין, וועלכער האט איהר ארויסגעריסען א האנד-בייטעל מיט 150 זל. דעם אנפאלער איז געלונגען צו אנטלויפען.

האסטו געזעהען ווי "מ'לאכט פון דער וועלט"
גלויב נישט, גיי און "ארט"

א פייערונג פאר דער יוגענד אין "אהל יעקב"

היינט פרייטאג אווענד צו קבלת שבת קומט פאר אין דער שוהל "אהל יעקב" א ספעציעלע פייערונג פאר דער יוגענד. דער יונגער שריפטשטעלער ה' ש. יאוואלי (מילאקאווסקי), געוועזענער רעדאקטאר פון "פינסקער טאגבלאט" און העברעאישער איבערזעצער פון רעמארקס בוך: "אויפ'ן מערב פראנט קיין נייעס", וועט האלטען א רעדע אויף ד. ט. "די יוגענד און די פאל ס-הייליגטימער".

ארויספאדערונגען פון ארץ-ישראל

עס זענען אנגעקומען ערלויבענישען אויף צו פאהרען קיין ארץ-ישראל פאר פאלגענדע פערזאנען: עקשטיין פראדעל, סטאלינסקי אברהם און דבורה, טריבאוויק חוה.

די דערמאנטע דארפען זיך ווענדען אין ארץ-ישראל אמט (שרודמיעסקא 29) וועגען ערלעדיגען זייערע רייזע-פארמאליטעטען.

CHARLIE CHAPLIN
קירצליך אין
CAPITOL

קאנפערענץ פון אלע יודישע צעכען

נעכטען איז אין לאקאל פון "אדם" פאריגעקומען א גרויסע קאנפערענץ פון אלע יודישע צעכען אין לאדז.

די קאנפערענץ איז געווען געווארען דורכן איבער-האט טאר יודישע האנדווערקער אין לאדז. די קאנפערענץ האט זיך פערצויגען ביז 2 א זייגער ביינאכט.

אויפ'ן טאג-ארדנונג זענען געשטאנען א גאנצע רייהע פראגען, א ליידענשאפטליכע דיסקוסיע האט ארויסגערופען די פראגע וועגען דער בעציהונג צו דער ווארשעווער צענטראלע און וועגען דער קאנפערענץ פון איבעררעט. א גענויען בעריכט וועלען מיר ברענגען.

—=[:O:]=—

באנדיטן-אנפאל אויף איונגן ארבייטער

(2) נעכטען אין אווענד איז אויף האראדעלסקא גאס. לעם נומער 12 בעפאלען געווארען דורך עטליכע באנדיטען דער 26 יאהריגער ארבייטער מארטשין שאפס (הארא עלסקא 14).

ער האט בעקומען מיט מעסער עטליכע קליפע וואונדען אין דער ברוסט.

פאנאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פאליציי זוכט די אנטלאפענע באנדיטען.

—=:)O(:=—

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטש 20

איבערראשענד נייעס פארן לאדזער יודישען טעאטער-עולם!

מיטוואך, ד. 20 יאנואר, 9 אוו. נאר איין איינציגער גראנדיעזער קאנצערט
פון דעם קעניג פון די יודישע הומאריסטען און אונפערגלייכליכען אויספיהרער פון די שענסטע און הארציגסטע יודישע לידער און פאראדיעס

יאסעלע קאלאדני
וועלכער האט אויפגעשטורעמט
דאס יודישע ווארשא, געגעבען לעצטענס 50 קאנצערטען בײַ אויספערקויפטע הייזער.

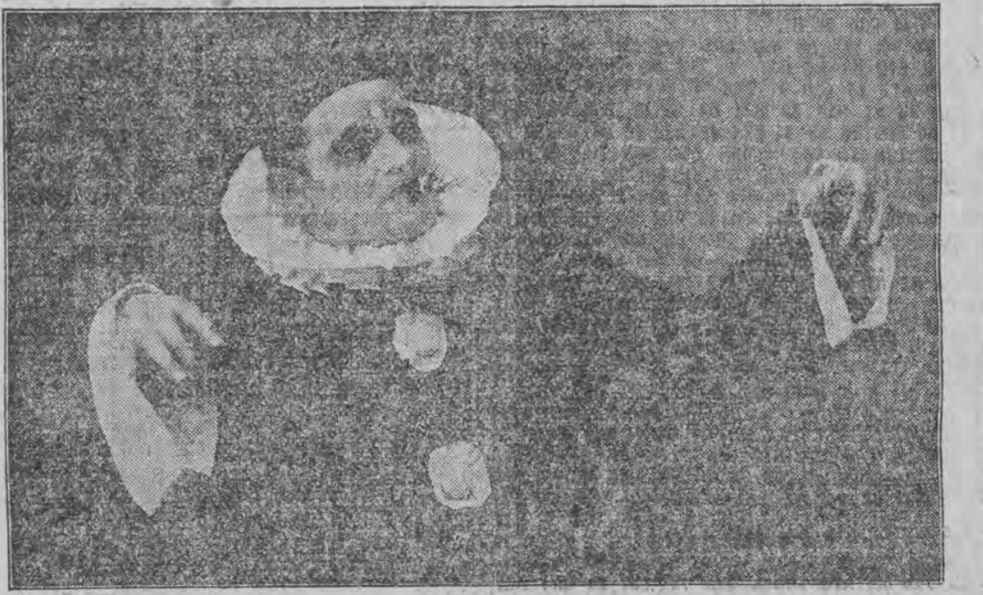

אין פראגראם: דער פאיאץ, דאס מיידעל פון דער ואס, וועלוועלע דער פאריקמאכער, פאראדיעס אויף ווערטינסקי, אמעריקאנער ניגון, מאטיע-מאיר דער שמיד, ר' ליינזער. דעם סוחר'ס חלום, די קשיא די אינטעליגענטקע, די בלאנדע נינע, מאסקעלע מיין, טיטינע, יודעלע, בעלא ביזארינא, בלעק-באטאם, דער א בייטעלאזער, די סטראטאספערע.

די ווערטער און מוזיק צו די אויבענדערמאנטע לידער פערפאסט דורך יאסעלע קאלאדני

בילעטען צום פרייז פון 1 ביז 3 זל. צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

פון פויליש-יודישע פראנט נישטא קיין נייעס

(ענדע פון 6-טע זייט).

לען, ווי אגב, כמעט אומעטום און אין דער גאנצער וועלט, וואו מיר וואוינען און מאטען.

אומעטום קומט איצטער פאר דער מאפעלעטער... איבערבוי פון די נישט-אגראַרישע בעשעפטיגונגען. עקאנאמיש מאכט דער דאזיגער פראצעס "איבעריג" מיליאנען מענשען בכלל. נאציאנאל מאכט ער "איבעריג" ספעציעל דעם יודען.

כמעט אומעטום אויף דער גאנצער וועלט מאכען מיר דערייבער דורך א פערבעטלערונגס-פראצעס, פאר-וועלכען מען האט שוין געפונען דעם וויסענשאפטליך שעהן קלינגענדיגען נאמען: "דעקלאסירונג".

און קיין אויסוועג פון אט דעם פראצעס וועלען מיר בשום אופן נישט געפינען. כל זמן מיר וועלען זיך נישט אויסלערנען קוקען דעם אמת אויג אין אויג, כל זמן מיר וועלען זיך נישט בעפרייען פון דער אילוזיע, אז מיר קאנען נאך געווינען דעם קאמף פאר אונזערע שטאטישע פאזיציעס.

עס איז נויטיג א טאטאלע רעוואלוציע אין אונזערע מוחות, כדי צו בעפרייען זיך פון אט דער אילוזיע.

הלוואי זאל זיך די דאזיגע רעוואלוציע נישט גויטיגען אין ווייטערדיגע פאגראמען און באיקאָטען! ("טאג").

נ"ע יעקב פיטלאוויטש

אין ווארשא איז געשטארבען דער לאדזער בירגער און הויזבעזיצער נ"ע יעקב פיטלאוויטש.

דער פערשטארבענער איז געווען אנ'אנגעזעהענער בירגער, געווען טעטיג אין פערשידענע היגע וואוילטעטיגע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און מיט זיין בעשיידענקייט און ענוות האט ער זיך ערווארבען די סימפאטיע פון די טויזענדער פריינד און בעקאנטע. זיין טויט האט ארויסגערופען דעם אויפריכטיגסטען טרויער אין די קרייזען וואו ער איז געווען בעקאנט.

די לויה קומט פאר אין לאדז, פון טהרההויז, היינט פרייטאג 12 א זייגער בייטאג.

פון דער ציוניסטישער פאלקס-אוניווערזיטעט

מארגען שבת אווענד קומט פאר אין דער פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (שרודמיעסקא 29) דער 3 טער רעפעראט פון ד"ר ח. בערלאס פון אינטערעסאנטען ציקל אויף ד. ט.: "ארץ ישראל מזמן חרבן הבית השני".

יודישע געזעלשאפט פאר לאנדקענטשאפט

אויספלוגען: מארגען, שבת האלב פינף נ.מ. אנשטאלט פון פיזיקאלישער היילונג ביי דער קר. קאסע (קאשטשושקי 19). זונטאג, ד. 17 ד. ח 10 פריה — שטאטישע זאאלאגיע (סארגאווע 18).

מארגען, שבת 9 אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל (וואלטשאנסקא 35) אנ'אויפטריט פון דער ארטיסטישער סטודיע ביי "וויזא".

פון דער יודישער פאלקס-אוניווערזיטעט

שבת אווענד וועט פארקומען א רעפעראט פון דר. פ. פרידמאן א. ד. ט. דער פארלאמענטאריזם אין דער געגענווארט און זיינע פראבלעמען.

זונטאג אווענד וועט פראפ. י. ראזענצווייג רעפערירען א. ד. ט. די יובילעאומס פון די העברעאישע פאעטען.

האפענדע פרויען און יונגע מוטערס
העלפט דאס נאטירליכע בויטרואסער
Franciszka Józefa
צו א גערעגעלטער מאגען און דארם-טעטיגקייט.
צו בעקומען אין אלע אפטייקען און מעדיצין-אפטיישקעס.

TEATR POPULARNY
ul. Ogrodowa, tel. 178-00
היינט, פרייטאג — צום לעצטען מאל!
פרייזען פון 1 זל. ביז 5.50 זל.
"באל ביי זולא"
פארשטעלונג אין 18 בילדער, וואס האט ארויסגערופען אנ'אנגעמיינע ענטציקונג ביים עולם.
צום לעצטען מאל מיטוואך אויס
ZULA POGORZELSKA
KONRAD TOM
Jerzy Boroński
Marjan Wawrzkowski
מיט'ן אנטייל פון גאנצען אנסאמבל און באלעט.
בילעטען ביי פליוואצקי, 6, שערפין 2, טעל. 156 36.

ר. אליזראעל.

פערעלע

א סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

:72

דער פראקורענט גאנסקי האט פונ'ם טעלעפאן געשפרעך מיט זיין שעף ראזענטאל ארויסגעדרונגען אז נישט אלץ איז אין ארדנונג. בעזונדערס, אויפפאלענד איז איהם געווען, דאס וואס ראזענטאל האט געהייסען בעהאלטען דעם בריף מיט דעם אויפטראג פון פערעלעס ארעסט. גאנסקי האט באנגעקוקט ביי זיך אין בוועם-קעשענע, צי ער האט ביי זיך דעם בריף און האט זיך איבערצייגט, אז דער בריף איז דארט דא.

אין דעם מאמענט האט איהם דער באנק-וואזש בי געמעלדעט, אז עפעס א קליענט וויל מיט איהם רעדען.

גאנסקי האט געהייסען אריינבעטען דעם מאן, וועלכער האט געווארט אין ווארטע-צימער. אין גאנסקיס קאבינעט איז אריינגעקומען א הויכער ברייטביינינער מאן מיט דורכדרינגליכע אויגען, פאר וועלכע גאנסקי האט זיך אזש דערשראקען.

איהר זענט הער גאנסקי, דער פראקורענט פון דער באנק.

— יא, אזוי איז עס מיט וואס זאל איך אייך דינען.

— מיט א קלייניגקייט, האט דער פרעמדער געזאגט, איך וויל, אז איהר זאלט מיר געבען דעם בריף, וואס ראזענטאל האט אייך געמטען געשריבען וועגען ארעסטירען די בעאמטין פון אייער באנק פערעלע האלפערין.

— ווער זענט איהר?

— איך בין פון דער פאליציי. דערביי האט דער פרעמדער געוויזען א צייכען פון דער פאליציי.

גאנסקי איז געווען נישט דעצידירט און נישט געוואוסט, וואס צו טון.

— צו וואס נוצט אייך דער דאזיגער בריף, איך דארף איהם האבען פאר מיין שעף ראזענטאל, וועלכער קומט מארגען צוזאמען, ביי איהם וועט איהר דעם בריף קענען בעקומען.

— ניין, מיר דארפען דעם בריף צו דער אויספארשונג, און דאס שוין, איך קום לויט'ן בעפעהל פון פאליציי-קאמענדאנט.

גאנסקי איז געווען אין א שרעקליכער פערלעגענהייט, ס'איז דאך נישט געווען קיין רייד וועגען דעם, אז ער זאל איבערגעבען דער פאליציי איבערצוגעבען דעם בריף, פון דער צווייטער זייט, האט ער מורא געהאט, אז זיין שעף וועט זיין שבאק אין כעס, וואס ער האט נישט געלאזען דעם בריף פאר איהם. דערצו איז גאנסקי געווען איבער..., אז אין דעם דאזיגען בריף שטעקט טאקע עפעס אזעל כעס, וואס איז פאר ראזענטאלען זעהר וויכטיג, ער האט דערייבער געזאגט צו דעם בעאמטען.

— ליידער קען איך אייך דעם בריף נישט געבען, זייט אזוי גוט און קומט מארגען ווען איהר דערוועגען רעדען מיט'ן באנקיר ראזענטאל.

— איהר מוזט וויסען, אז דער בריף איז פאר אונז זעהר וויכטיג צו דער אויספארשונג און מיר מוזען איהם האבען.

גאנסקין ... גאנצע געשפרעך ... פערדעכטיגט און אויף דער מאן, ... איז נעבען איהם געזעסען און ער האט קאטעגאריש געזאגט:

— איך וועל דעם בריף נישט איבערגעבען אויססער, אז איך אליין וועל געהען אין ... הויפטפאליציי און בעקומען אויף איהם א קוויטונג.

— איך וועל אייך געבען אנ'אפיציעלע קוויטונג אויף דעם בריף.

— ניין, איך געה דערויף נישט איין, נאר אין דער פאליציי קען איך דעם בריף איבערגעבען. אין דעם מאמענט האט זיך דער מענש מיט די דורכדרינגליכע אויגען אויפגעשטעלט און איז נאר העכט צוגעגאנגען צו גאנסקין.

— איך ערקלער אייך, אז איהר וועט מיר דעם בריף געבען.

גאנסקי זעהענדיג די דראהענדע שטעלונג פון דעם פרעמדען, איז אפגעשפרונגען אין א זייט, וועלענדיג א דריק-געבען אין קנעפעל פון דעם עלעקטרישען גלעקעל.

— וואגט זיך נישט צו ריהרען, האט דער פרעמדער א דונער-געגעבען מיט זיין באס... און גאנסקי האט שוין געזעהען א רעוואלווער נעבען זיין שלייף.

איידער גאנסקי האט זיך נאך אריענטירט וועגען וואס דא האנדעלט זיך, האט דער מענש מיט די שרעקליכע אויגען מיט דער לינקער האנד ארויסגענומען א קליין פלעשעלע פון דעם וועסטטעשעלע און צוגעלייגט צו דער נאז פון דערשראקקענעם גאנסקי.

גאנסקי האט זיך פערקרומט, פערמאכט די אויגען און מאכטלאז האט ער זיך אנגעהויבען צו וואקלען אויף די פיס, דער פרעמדער האט איהם אונטערגעהאלטען, אז ער זאל נישט אומפאלען און האט איהם אויף זיינע שטארקע הענד צוגעטראגען צום פאטעל און איהם דארט אוועקגעזעצט. גאנסקי איז געווען אהן בעוואוסטזיין. דער פרעמדער האט אנגעהויבען צו זוכען אין גאנסקיס אלע קעשענעס און האט ענדליך אין איינע פון זיי געפונען דעם בריף, וועלכען ער האט געזוכט. ער האט איהם צוגענומען צו זיך און בערענגענדיג אין ארדנונג זיינע מלבושים, איז ער רוהיג ארויסגעגאנגען און צוגעמאכט הינטער זיך די טיר. דער פרעמדער האט אריינגעשטעקט דעם באנק-וואזשני א מטבע אין האנד און איז אוועק.

גאנסקי איז אזוי געלעגען א לענגערע צייט, ביז דעם וואזשני איז געווארען אויפפאלענד, פארוואס גאנסקי הייסט נישט אריינרופען די ווייטערדיגע אינטערעסאנטען, וועלכע האבען געווארט אין ווארטע-צימער. דער וואזשני איז צוגעגאנגען און פארזיכטיג געעפענט די טיר, אבער ווי נאר ער האט אריינגעקוקט אין קאבינעט, האט ער אויסגעשריגען.

(פארטזעצונג קומט)

לאָדזשער יודישער
קאַמעראַל־טעאַטער
אַלעע 1־ער מאַי 2. דיר.: ד. צעלמײסטער און א. בעזמאַן.

גאַסטשפּילן
פון לאָדזשער קאַמעראַל־ און קלײנקונסט־טעאַטער
„אררט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראַדערזאָן.

הײנט, פרײטאַג־2 פאָרשטעלונגען: 7.45 און 9.45 אָווענד, מאָרגן, שבת 3 פאָרשטעלונגען: 4 נאָכמיטאָג צו פּאָפּולערע פרײזן, 7.45 און 9.45 אָווענד

3־טע וואָך! ווידערהאָלונג פון גרויסן פײערלעכן 24־טען פּראָגראַם א. נ.: 30 מאָל!

מ'לאַכט פון דער וועלט

אין 2 טײלן, 14 בילדער

טעקסטן: מ. בראַדערזאָן, י. אַבערזשאַנעק און ש. א. לישעל.
מוזיק: דוד בײגעלמאַן, מאַק־דאַוועל און פאָלקס מאָטיוון. דעקאָראַציעס.
קאָסטיומען: דינה מאַטיס. רעזשי: ש. דזשיגאַן און י. שומאַכער.
ביהנע־אינספּעקטאָר: מ. קאָן

עס באַטײליגן זיך (לויט א"ב): ש. גאָלדשטײן, מרים דאָלסקאַ, ש. דזשיגאַן, שײנע מרים, צילי סטאַל, מ. פּעטערמאַן, מ. פּילאָווער, מ. קאָן, י. שומאַכער, י. שיפּער און אַ קינסטלערישער טאַנץ קוואַרטעט.

— די קאַסע איז אָפן פון 6 אַ זײגער אָווענד, שבת פון 12 אַ גאַנצן טאָג. —

מאָרגנשטערן־אויספלוגן

די אויספלוגן פון דער קולטור־ און טוריסטן־סעקציע בײ דער אַרבײטער־ספּאָרט־געזעלשאַפט „מאָרגנשטערן" רופן אַרויס, וואָס ווײטער אַלץ אַ גרעסערן אינטערעס בײ דער אַרבײטער־יוגנט. אַ סך אויספלוגן מוזן איבערגע'חזר'ט ווערן אײניגע מאָל צוליב דער גרויסער פרעקווענץ.

מאָרגן שבת, 11 פריה קומט פאָר אַ צווײטער אויספלוג פון „מאָרגנשטערן" אין זויגלינג־הײם פון „טאָז". 12 אַ זײגער קומט פאָר אַן אויספלוג (צום דריטן מאָל) אין שטאָטישן אַנאַטאָמישן מוזעאום מיט אַ פאָרלעזונג פון פרל. לעהרערין בערטאַ ווינאַגראַד.

זאַמלפּונקט אין לאָקאַל פון „מאָרגנשטערן" מזשעזשינסקי 23.

ערפאָלגרײכע גאַסטראָלן פון רעגינאַ צוקער אויף דער פּראָווינץ

די ערפאָלגן פון רעגינאַ צוקער אין לאָדזשער יודישן טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, האָט געצויגן אויפמערקזאַמקײט בײ די יודישע טעאַטער־ליבהאָבער אויף דער פּראָווינץ.

אין דער הײנטיגער וואָך גאַסטראָלירט רעגינאַ צוקער, קאַרל צימבאַליסט מיט דער פילהאַרמאָניע טרופּע: לאַלאַ יאַקובאָוויטש, דוד האַמבורגער, הערש קאָוויטש, באַלבירסקי און אַנד. אין ראַדאָם, קיעלץ און אין דער סביבה. אויך הײנט פרײטאַג און מאָרגן שבת גאַסטראָלירט רעגינאַ צוקער מיט דער טרופּע אין די זעלבע שטעט. זונטאָג קומען זײ צוריק קײן לאָדז.

פּעטערײב די מרה שחורה
פּערגעס איז די צרות
און גײ אין „אררט"
זעהען, ווי
„מ'לאַכט פון דער וועלט"

מיטוואָך זינגט יאָסעלע קאַלאַדני

מיטוואָך, דעם 20. יאַנואַר טרעט אויף אין פילהאַרמאָניע זאַל מיט אײן און אײנציגן קאָנצערט דער אונפערגלײכלעכן אויספיהרער פון די שעהנסטע און האַרציגסטע לידער און פּאַראַדיעס, ה' יאָסעלע קאַלאַדני.

יאָסעלע קאַלאַדני איז אַלײן דער מחבר און אויספיהרער פון זײנע נומערן. אַלס אַזויגער איז ער זעהר אַן אָריגינעלער ערשײנונג אין אונזער טעאַטער־וועלטעל.

יאָסעלע קאַלאַדני איז באמת זעהר אַן אָריגינעלע געשטאַלט אין יודישן טעאַטער וועלטעל. זײן אַלזײטיגער טאַלאַנט איז מחויב צוציהען צו זיך די אויפמערקזאַמקײט נישט בלויז פון די, וועלכע דערצידיגן וועגן גורל פון יודישן טעאַטער. יאָסעלע קאַלאַדני שטעלט מיט זיך פאָר אַן אוצר פאַר׳ן יודישן טעאַטער, פאַר דער יודישער ביהנע.

אין וואַרשא האָט ער געגעבן 50 קאָנצערטען פון זײן רײכן רעפּערטואַר.

קאָנצערט פון 12 יעהריגען פידעל־ווירטואָז מאַרצעלי נוימיללער

נאָך אַ לאַנג־יעהריגען שטודיום אין אויסלאַנד איז צוריקגעקומען אין זײן געבורטס־שטאָט דער יונגער 12־יעהריגער פידעל־ווירטואָז מאַרצעלי נוימילער און וועט אויפטרעטען מיט אַ קאָנצערט דאָנערשטאָג דעם 21. יאַנואַר ה. י. 8.30 אָווענד אין פילהאַרמאָניע זאַל. דער יונגער פענאָמענאַלער קינסטלער מיט זײן טעכניק און שעהן שפּילען ענטציקט זײנע צוהערער, וועלכע בלײבן לאַנג אונטער דעם שטאַרקסטען אײנדרוק. דער פּראָגראַם פון קאָנצערט וועט באַשטעהן פון די שעהנסטע שאַפונגען פון פידעל־רעפּערטואַר.

פון יודישן טעאַטער

הײנט פרײטאַג ווערט אין פילהאַרמאָניע געשפּילט דאָס „האַרץ וואָס בענקט" נאָך דער פאָרשטעלונג ווערט געגעבן אַ קאָנצערט.

די פאָרשטעלונגען אין „אררט" האָבן דערגרײכט אַ רעקאָרד ערפאָלג

די פאָרשטעלונגען פון דעם ערשטען פּראָגראַם אין הײ־יעהריגן סעזאָן א. נ. „מ'לאַכט פון דער וועלט" גײען בײ אויספאַרקויפטע זאַלען.

אַ סימן, אַז די דאָזיגע פּרעמיערע האָט אַרײנגעטראָפן אין פּינטעל, וואָרום, ווי עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, שטײט איצט דער „אררט" אין אַוואַנגאַרד פון ערפאָלג אין דעם גאַנצן יודישן טעאַטער־וועזן אין פּוילען.

נישט קוקענדיג אָבער אויף דעם איבעראַשנדן ערפאָלג, גרײט איצט דער „אררט" זײן צווײטן 25־טען יובילעאום־פּראָגראַם, און מ'ר קען זיך בקרוב ריכטן אויף אַ נײער פּרעמיערע.

הײנט ווערט געשפּילט: „מ'לאַכט פון דער וועלט" 2 מאָל — 8 און 10 אָווענד, און מאָרגן שבת 3 מאָל — 4, 8 און 10 אָווענד.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

פרײטאַג, דעם 15 יאַנואַר 1932

11.58 צײטסיגנאַל, 12 10 גראַמאָפאָן 3,25 פאָרלעזונג 3 50 גראַמאָפאָן, 4,20 פּעריל זינג, 4,40 גראַמאָפאָן. 435 רעקציע ענגליש 5,0 פאָרלעזונג 5 35 לײכטע מוזיק, 6 50 פּעשיד נעס, 7,15 יאַם ניקאָט פון לאָדזשער האַנדעלס־קאַמער, 7,30 רעפּערטואַר, 7.45 ראַדיאָ־פּרעסע 8,00 וועגן סימפאָנישע קאָנצערט, 8,15 סימפאָנישער קאָנצערט פון וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע 10,40 קאָמוניקאַטן, 11,00 טאַנץ־מוזיק.

שבת, ד. 16 יאַנואַר

11.58 צײטסיגנאַל, 12,10 גראַמאָפאָן, 3,50 גראַמאָפאָן, 4.20 ראַדיאָ כראָניק, 4,40 גראַמאָפאָן 5,10 פאָרלעזונג, 5,35 פאַר יונגע טאַלענטן 6,05 פּראָגראַם פאַר קינדער, 6 30 קינצערט פאַר יוגנד, 6,50 פערשידענעס, 7 15 קאָמוניקאַט פון לאָדזשער האַנדעלס־קאַמער, 7,30 רעפּערטואַר, 7,45 ראַדיאָ־פּרעסע, 8.15 לײכטע מוזיק, 9,35 פעליעטאָן, 10,10 שאָפּענס מוזיק. 10,45 קאָמוניקאַ 11,30 טאַנץ־מוזיק

מעלדונג

אַכטונג שנײדער־אַרבײטער

זונטאָג, דעם 17 יאַנואַר ד. ה. פּינקטלעך 5 נאָכמיטאָג קומט פאָר אין לאָקאַל פון יודישן בעקער־צעך פּילסודסקיעגאָ 57 אַ גרויסע עפענטליכע ווײבירונגס־פערזאַמלונג פון שנײדער־אַרבײטער. צו דער פערזאַמלונג קומען די לײגאַטן פון די שנײדער־פאַראײנען אין דער לאָדזשער פּראָווינץ וואָס וועלן באַטראַכטן וויכטיגע פּראָבלעמען אין אָרגאַניזאַציע פראַגען. די שנײדער־אַרבײטער ווערן אײנגעלאַדענט מאַסענווײז זיך צו באַטײליגן אין דער פערזאַמלונג. מיט חבר'שן גרוס 118

די פערוואַלטונג פון פּראָפעסיאָנעלן שנײדער־אַרבײטער־פאַראײן פּילסודסקיעגאָ נומער 19.

יודישער פאָלקס־אוניווערסיטעט בײ התאחדות שינקיעוויטשאַ 3/5

שבת ד. 16־טען אָווענד קומט פאָר אין אײגענעם לאָקאַל אַ רעפעראַט פון ד"ר. פ. פרידמאַן א. ד. ט. דער פּאַרלאַמענטאַריזם אין דער יעגענוואַרט און זײנע פּראָבלעמען.

זונטאָג אָווענד קומט פאָר אַ רעפעראַט פון פּראָפ. י. ראָזענצווייג א: ד. ט. די יובילעאומס פון הבראַזשע שריפטשטעלער. 340

האוניברסיטה העממית ע"י הסתדרות הציונית בלודז
מחר בשבת 16.1 בשעה 7 בערב באולם ההסתדרות הציונית. שרודמייסקא 29.
ההרצאה השלישית מן המחזור על הנושא: „ארץ ישראל מזמן חרבן הבית השני" המרצה: ד"ר ח. ברלס.
הכניסה חנם 341

ציהונג פון דער 24־טער מלוכה־לאָטעריע
3־טע קלאַס — 1־טער ציהונגס־טאָג

100.000 zł. na Nr. 37989.
15.000 zł. na Nr. 159256.
5.000 zł. na Nr. 24694.
2.000 zł. na Nr. 154741.
1.000 zł. na Nr. 32418.

po 500 zł. na N-ry 46036 61866 81942 138630 146839.

po 400 zł. na N-ry 20564 28224 68276 75784 81233 84246 102271 116976 132029 142131 151807 153612.

po 350 zł. na N-ry 2763 10216 12208 13520 16548 26689 39062 49149 58204 73773 75411 103001 119403 122613 132931 145890 145910.

po 300 zł. na N-ry 4790 10292 15392 23260 26573 36880 54730 50003 68292 79382 83103 89936 93902 93974 100224 114800 117738 119232 120206 129606 136034.

po 250 zł. na N-ry 8641 9591 11131 12027 12305 15609 15882 16925 20462 31210 34494 41175 41916 43123 44344 49080 50969 53205 57605 59906 60028 60752 65206 71362 74814 81539 84285 85941 87170 87748 87859 90632 98025 98208 99264 99509 101243 104693 105107 105964 109576 111519 112675 113745 114039 114275 117813 119467 121630 121866 125226 125402 130479 133205 135907 135978 137110 137578 139574 141468 142287 146938 147629 147970 153634 153790 154949 158096 159058.

Po 200 złotych wygrały numery:

77 129 60 297 314 98 408 16 61 501 48 803 48 1049 58 156 348 59 417 748 97 947 2026 204 14 59 66 323 62 409 37 50 682 977 3008 29 172 230 67 311 501 10 897 997 4018 284 99 330 97 421 68 608 26 34 55 703 96 800 23 946 5041 107 338 447 63 675 6154 250 53 306 26 90 404 575 714 22 23 31 48 71 807 33 35 65 78 7010 48 118 256 302 67 87 95 438 524 58 97 649 63 736 804 92 915 19 24 51 8063 141 48 94 282 345 80 481 552 632 75 84 792 914 9102 8 59 88 90 206 57 310 484 641 743 814 974

10037 51 432 518 58 666 68 716 95 951 11004 83 129 217 326 30 411 94 550 54 63 73 643 783 844 951 60 61 91 12065 127 340 52 77 519 60 620 900 93 130085 88 261 392 446 55 76 865 996 14040 151 205 310 412 644 49 776 88 909 37 64 15001 69 195 255 68 356 421 92 630 45 98 16241 400 43 541 970 17001 10 119 218 385 91 566 710 23 808 58 18338 469 70 98 515 86 602 737 62 814 84 926 19024 97 108 269 336 60 72 78 478 543 702 89 833 58 74 940 49 85 20070 136 64 264 99 337 59 618 707 30 908 89 21126 35 202 367 446 600 749 72 84 86 869 75 22055 81 253 300 15 428 560 709 57 66 957 23050 301 12 67 436 511 644 706 20 859 24053 56 133 87 90 243 326 78 809 32 974 95 25016 118 66 228 74 77 311 56 599 628 718 32 855 946 26008 85 96 210 43 348 504 626 44 92 723 27151 57 622 83 764 808 47 990 28022 42 70 104 279 96 352 478 85 99 552 524 84 820 23 65 67 925 63 85 29049 74 179 206 43 698 715 57 924 33 40.

30063 168 276 303 76 90 743 50 55 898 922 31054 79 85 109 288 368 76 572 86 656 86 92 788 95 847 71 78 931 42 66 32016 38 108 436 81 534 639 747 895 33019 22 26 60 275 330 592 639 13 810 38 919 34138 83 212 50 314 698 736 902 51 35042 186 88 318 72 435 99 611 35 77 84 723 353 50 36032 103 70 275 587 604 790 809 957 37001 40 115 46 67 353 404 49 535 59 669 76 78 45 946 7 38032 117 256 368 550 39022 124 32 33 88 263 84 302 433 617 52 989 40040 88 137 75 344 538 54 680 747 41071 152 244 89 359 599 24 25 766 923 24 42028 39 109 90 221 309 417 50 87 600 705 829 925 26 97 43193 223 405 6 61 582 877 943 44037 69 109 40 90 365 585 773 910 968 83 45026 32 69 234 44 429 74 564 800 907 46118 63 258 97 303 46 526 80 701 804 47058 49 98 118 315 43 545 48026 43 115 263 353 55 400 717 95 720 975 49059 152 251 372 726 38 866 905 6 52 94 50016 24 41 66 152 240 351 409 71 19 811 35 54 98 51068 129 239 335 70 411 20 25 741 914 50 84 52143 384 522 57 64 634 91 53053 238 83 316 85 506 630 48 85 89 830 913 58 38 66 82 54063 174 252 88 319 459 578 607 40 709 45 55 55060 66 150 73 407 18 39 557 609 756 814 96 922 36 56142 71 251 95 96 303 474 534 679 890 941 74 81 57018 98 166 248 68 380 487 593 720 62 919 32 54 58010 41 189 219 98 745 53 846 67 59083 138 361 412 17 67 72 518 613 39 844 906 54 61.

69133 98 347 88 497 601 799 889 940 61104 243 399 510 60 94 645 80 713 53 966 62003 89 131 329 417 84 650 91 722 907 83 63066 275 338 66 503 28 81 619 78 821 64116 32 255 362 447 49 65 84 501 25 33 34 624 48 732 78 91 65213 16 313 636 728 70 998 66065 444 685 709 57 807 62 980 67117 24 87 229 320 62 84 489 639 68088 121 29 422 74 78 610 764 820 69007 241 301 14 571 620 703 4 846 974 70140 202 85 419 506 14 96 658 912 25 71147 81 219 28 388 402 534 51 66 664 877 72022 43 104 35 84 463 603 72 77 94 933 34 52 63 70 80 82 73121 58 292 318 414 39 500 613 70 91 710 987 74046 94 166 202 17 41 544 762 71 985 89 75382 653 867 943 76238 307 34 500 57 622 64 69 73 883 93 77356 445 51 500 650 739 334 78069 118 206 338 66 716 90 805 52 54 925 79118 369 70 486 99 540 71 630 72 743 66 83 819 963 80167 76 225 339 806 968 81003 24 123 238 47 51 457 79 788 861 64 91 99 82017 38 368 425 29 646 709 877 956 65 83189 313 37 64 460 527 609 82 946 84103 72 278 323 37 546 639 700 93 822 97 958 94 85122 323 496 699 879 971 86162 74 86 203 16 72 331 41 60 82 84 95 437 624 67 752 860 937 87190 222 425 40 511 63 76 900 10 56 73 88026 187 303 21 83 415 75 549 634 51 65 713 50 874 89045 270 79 336 44 499 537 71 617 97 775 93 946 67.

90037 77 203 378 412 82 651 768 80 814 912 91021 96 129 245 457 558 78 621 94 727 34 47 75 852 983 92343 434 63 535 84 709 20 815 93060 74 88 217 333 424 526 99 94033 288 395 482 517 35 712 90 882 996 95186 579 660 62 723 54 81 894 938 96096 212 91 352 82 407 87 522 37 51 84 735 817 97100 217 367 419 599 611 79 829 98173 448 98 547 608 22 742 75 852 959 99153 294 755 80 85 823 49 65 915 41 100267 68 423 49 61 643 702 809 992 101002 273 81 388 510 709 83 89 805 71 102257 74 417 74 83 536 782 866 917 87 103034 293 386 602 803 40 72 79 104040 54 97 179 205 43 316 452 553 99 673 865 969 105068 136 68 219 21 62 423 50 529 99 626 86 733 983 106038 232 332 52 537 65 86 638 713 21 72 821 949 107025 107 35 63 94 95 347 655 60 713 38 869 941 87 108003 114 89 379 570 656 78 724 44 839 44 920 109149 52 221 458 736 971 89 110008 25 169 200 47 367 606 68 79 714 51 53 75 839 47 991 111012 43 129 284 313 436 48 65 74 643 830 64 902 55 112051 321 22 44 989 113050 52 154 255 96 302 88 584 642 44 94 99 796 803 56 959 92 114214 319 408 17 595 774 832 917 27 115040 58 169 87 320 81 82 438 653 93 818 950 90 116046 47 95 323 52 408 17 27 31 515 609 93 781 117071 112 92 272 311 61 78 93 97 401 35 768 877 968 88 94 97 118045 135 73 217 95 360 478 595 731 92 817 20 82 975 83 97 119051 400 17 538 601 4 757 98 826 60 912 23 82 85.

120116 352 53 411 31 44 56 560 694 96 962 99 121149 57 231 56 68 332 39 552 644 710 907 68 122094 165 70 268 335 39 66 69 400 78 580 785 96 889 959 61 85 123072 82 115 481 507 672 763 77 803 13 26 41 70 922 28 37 84 124076 253 543 730 50 857 59 87 964 73 125104 28 323 61 408 603 30 822 985 126061 69 130 60 226 34 749 99 808 25 52 930 40 64 127019 402 79 551 52 642 725 819 905 128063 271 97 324 37 467 73 642 727 917 97 129282 467 576 97 826 130095 151 489 518 737 829 46 74 75 974 131065 68 171 437 56 614 749 866 74 914 20 132021 104 275 320 25 438 544 959 133027 197 214 369 704 48 64 815 60 960 74 134016 50 125 93 262 81 321 51 79 448 61 650 80 739 802 59 991 135337 46 453 503 28 649 95 768 805 42 979 136275 396 429 43 87 520 604 820 933 137015 74 144 277 309 666 774 96 138085 94 97 102 692 702 39 922 139195 290 368 439 571 805 63 95 919 140114 405 90 522 665 88 776 838 971 141022 36 179 202 38 41 388 467 507 633 17 44 57 62 142000 288 337 42 439 72 531 38 65 78 680 823 27 42 93 96 143210 22 62 505 846 47 903 16 142219 29 407 752 944 145007 14 77 231 72 307 71 603 21 709 16 29 34 73 93 842 49 69 936 38 71 146019 48 190 224 314 400 541 90 784 93 808 43 989 147016 147 62 78 99 252 99 320 54 498 622 708 44 76 823 914 19 26 82 148249 25 84 604 995 149115 27 222 377 755 844 953.

150066 97 121 59 321 56 430 68 533 801 906 20 34 55 151428 85 607 13 38 62 74 80 717 73 79 83 98 888 953 152009 96 185 86 286 403 21 29 54 503 619 746 834 929 31 33 153018 59 116 48 83 330 61 75 89 487 868 914 25 64 154224 324 91 93 437 526 621 54 93 705 14 18 39 952 155234 47 66 83 323 51 489 552 64 84 614 711 32 812 95 932 156041 236 324 427 579 655 157041 142 246 54 345 80 439 54 606 766 969 91 158088 167 96 307 82 83 438 546 613 42 73 723 893 953 159030 167 215 72 314 400 30 42 59 66 95 554 704 09 70 807 12 945 46 78 90.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
דאס גרויסע פילם-קונסטווערק, די מעכטיגע דראמע א. נ.:
„אין דער נעץ פון שקר"
שוידערליכע טראגעדיע פון א פרוי און געליבטען, ווי אויך
א טראגעדיע פון א פאטער, וואס האט געפרובט
צו דערמארדען זיין אייגענעם זוהן
אין די הויפט-ראלען:
EMIL JANNINGS
Esther RALSTON, Gary COOPER
קירצליך: „דער דזשאדז-קעניג"
דער זאל איז גוט בעהייצט.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

ווירטיג פאר חתנים!
דאס גרעסטע געשעפט פון
יודישע לאנגע מלבושים
ח. מענדראווסקי
לאדז, אגראדאווא 8, טעל. 202-28
וואס האט זיך אזוי בארימט געמאכט מיט איהרע אויסארבייטונגען
אין אלע עקען פון פוילן, בעזיצט אויף לאגער א גרויסן אויסוואהל
פון אלע ארט החונה-אויסשטייערס, ווי אויך אלערליי סארטען
רעקלעך ווינטער אין ביליגסטן בידזן גרעסטן און טייערסטן.
צוליב'ן קריזיס אויסערסט נידריגע פרייזן!
אויך א ספעציעלע אפטיילונג פאר די בעסט בעשטעלטע ארבייט
מיט די בעסטע דיפלאמירטע פאכמענער, איך בעזיץ אויף לאגער
א גרויסע אויסוואהל פון די בעסטע סחורות טאמאשאווער
און ביליצער. אויך די בעסטע אויסלענדישע זיידען-שטאפען
ספעציעל אויף בעשטעלונגען. אלע ארט בעשטעלונגען קענען
אויך אויסגעפיהרט ווערען דורך דער פאסט צושיקענדיג א פאס-
קארטעל מיט דער מאס.
ביזן ...: א ספעציעלען ראבאט פאר מיטגלידער פון
„אגודת ישראל".
קומט און איבערצייגט אייך !!!

די פיינסטע קומען און
דעריבער איז ארגאניזירט אייך מיט א גוטען
שאמאט-אייוועץ
און אזעלכע קענט איהר בעקומען נאר אין דער בעקאנטער
פאבריק פון שאמאט-אייוועץ און קוכען פון
מ. נירענבערג
פילסודסקיעגא 50 (לעגנסט זגערזשער 13
ס'ווערען אויך אנגענומען אלערארט ארבייט און רע-
פאראציעס פון פערשיעדענע קוכען און קאפעל-אייוועץ.
מיט אכטונג
מ. נירענבערג, ווסכאדניא 50.

נור אין דער בעוואוסטער פירמע פון אייזען-מעבעל-פאבריק
I. B. WOŁKOWYSKI, ŁÓDŹ
פאבריק-לאגער:
באלוטאוויטשא (דזיעלנא) 11, טעל. 137-70

איז: א מביליגסטען / מבעסטען / מבעקוועמסטען
און דער גרעסטער אויסוואהל
פון מעטאל-בעטען,
מאטראצען פערשידענע סארטען,
קינדערוועגעלעך,
פעלד-בעטען מעטאלענע,
„Perfekt-Patent", ווי אויך וואש-
געשירען, סערוויזען, ווינשמאטשקעס.
עקזיסטירט פון 1896 יאהר.
אייז-קאסטענס, וואנעס, קינדער-בענקעלעך, ראווערען א. ד. גל
בעדייטענד נידריגע רייזען!
בעמ: בעטלעך מיט שאקעס און דראט-מאטראצען פון 40 זל. אן

Dr. A. SZMIRGELD
ספעציאליסט פון נערווענקראנקהייטען
שפראכשטערונגען, (שטאמלען און אנדערע)
היילונג פון שוואך-ענטוויקעלטע און שווער-
ערציהבארע קינדער
ul. SRODMIEJSKA Nr. 27
טעלעפאן 151-89 פון 5 ביז 7

צאהן-ארצט
JAKÓB KARMAZYN
לאדז, פאלודניאווא 2
פאר פערזיכערטע אין דער קראנקען-קאסע
ווערבע ווילען בעמער בעשטעלען קענסט זיך צייהן, ווערט
דאס היילען און אנטפערנען קראנקע צייהן פארלעדריגט
אומזאנסט.

די נייעסטע פאריזער
מאדעלען
פאר דאמען - שניידער
זעהען צו בעקומען
ביי **J. SZWET**
Rzgowska 7, m. 43
צו טרעפען טעגליך פון
3-10 נאכמ. 279

Doktór
Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-88.
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
Leczenie światłem; promieniami Roentgena i lampą kwarcową.
Przyjmuje od 8³⁰ do 10' rano, od 1-ej do 2³⁰ pp od 6 do 8³⁰ w., w niedzielę i święta od 10 pół-ej. Dla pań oddzielne poczekalnia

Dr. med.
Kaltrecht
ספעצ.-ארצט פאר הויט
און געשלעכטס-קראנקה.,
נעהמט אן פון 8—9.30 פריה
פון 12.30—1.30 נאכמ. און
פון 6 ביז 9 אוונט.
זונטאג: פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
טעל. 245-21.
פאר אינבעמיטעלטע
לעטשניצע פרייזען.
דאמען בעזונדער ווארטע-זאל

Dr. med
J. PIK
Zeromskiego 36,
tel. 175-50.
Choroby nerwowe
Spec. nerwice i cierpienia seksualne.
Przyjmuje od 5-7 w.

לעהרער ... ם
מיט רעקאמענדאציעס-רעכ',
18 יאהר פראקטיק, ער-
טיילען פויליש, יודיש,
פראנצויזיש, עספעראנטא,
דייטש, בוכהאלטעריע און
מאטעמאטיק.
שיר. יארובא 12
רעכטע אפיציגע, 1 טער
שטאק וו. 30, שיף

44 ווירטיג פאר מחותנים! 44
קייפט נישט קיין
מעבעל
בעפאר איהר איבערצייגט אייך
נישט אין מיין מעבעל-געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל 162-56
נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל
שעהן, גוט און ביליג.
בעמ: בקויף אויך געניצטע מעבעל, דיוואנעס א. ז. וו.
קומט און איבערצייגט אייך!
44 44

אכטונג, געעהרטע קונדשאפט!

דערמיט מאך איך בעקאנט,
אז איך האב אין מיין פריזיר-
איבערגענומען צוגעבן
הערן און דאמען-פריזיער-סאלאן
16 זאכאדניא 16
צוליב'ן קריזיס פערקלענערט די פרייזען.
ראזירען מיט קעלניש וואסער. 30 גר.
שערען . . . . 50 גר.
איך עמפפעהל מיך דער ג. קונדשאפט. מיט אכטונג
פריזיער-אינהאבער
„MORYC" 278

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9, טעל. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען.
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
איינענע פראטעזן פון נאטירליכע ארטאפעדישע
אפאראטען ווי: וויקלערקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע
הענט און פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

Dr med.
H. LUBICZ
ספעציאליסט פאר הויט-, ווענערישע און
געשלעכטס-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32
עמפאנגס-שטונדען 8 - 10, 12 - 2 און 5 - 8, זונטאג
אין יו"ט 9-1. פאר דאמען בעזונדערע ווארטע-זאל.

ŁÓDZKA ODLEWNIA ŻELAZA
„FERRUM"
Właśc. E. BAUER i A. WEIMANN
Łódź, ul. Kilińskiego № 121, tel. 218-20
פיהרט אויס שנעל, פינקטליך
און צו זעהר מעסיגע פרייזען.
זעמטל. אפגיסען פון גרויסע אייזען לויט אייגענע אדער צוגעשיקטע מאדעלן און צייכנונגען.
זעמטליכע מעכאנישע בעארבייטונג פון מעטאלען.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיס-
טונג פאר קראנקע אויף הילעס פאר מענער ווייבער און קינדער,
פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-
בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי
ווי א וואסער-קאפ אין עס פאלט ארויס אין דעם פוס און
דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרעהען
די קישקעס ווערט ער בראנגרין און שטארבט. ספעציעל
גומענע היל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע
פראקטיק'ן מיט מיינע בעהאנדלונג און פון די בעשטע
פראפעסאר דאקטאר בראפורעהונג בעוואוסט וויבער דעם
אפערשמען און געפעהרליכסטע ... אויך פאר הויקערס
... מיט היל-קארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימטע
פיס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך, קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען
פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. שפרעכשטונדען פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט
ארטאפעדישער אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź. WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערטייען פון די קראנקע איז אויסבעדינגט וויכטיג. דיפלאמען
האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארנאטש, פראפ.
ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר ב"ר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.
דאנקזאגונג.
אויף דעם וועג דריק איך אויס מיין בעסטען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' ד"ר. י. ראפא-
פארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט פארטער) פאר בעפרייען מיך פון א וואסער-בראך. אינאט
פאסט ביז 60 יאהר אלט פוהל איך מיך געזונד, און דערפאר דריק איך איהם אויס פון טיפ-
סטען הארצען מיין אינגיסטען דאנק.
ה. ל. לועל, לאדז, בזשעזשינער 41

די ביליגסטע קוועלע

פון ניקעל- און אייזען-בעטען
קינדער-בעטלעך
קינדער-וועגעלעך
פעלד-בעטען
מאטראצען / קאזעטקעס / טאפטשאנעס / קינדער-שליטענס
איז די ניי-ערעפענטע פירמע
Krajowa Centrala Łóżek
לאדז, פיעטריקאווער 66, אין הויף.
די בעסטע קוואליטעט! פינקטליכע און רעעלע אויספיהרונג!
בעמ.: דאס אנקוקען פערפליכטעט נישט צום קויפען.

80% ביליגער, ווי איבעראל!
מעבעל
פון דער פיינסטער און בעסטער
אויספיהרונג בעקומט איהר נור אין
דעם ערשטקלאסיגען מעבעל-לאגער פון
Ch. Gliksztajn
45 פיעטריקאווער 45 (עק זשעלאזנא)
אויף לאגער עס-צימערן, שלאפצימערן און גאבינעטען
ווי אויך עינצעלנע מעבעל-געגענשטענדע.
סענסאציע! א שלאפצימער בעקומט איהר נור פאר 950 זל.
א גארדעראבע, א גרויסער שפיגעל, צוויי בעטען מיט מאטראצען,
2 נאכט-שענקלעך, 1 טואלעטע, 2 שטיהלען, 1 פאטעל, 1 טישעל,
1 קאזעטקע. קומט און איבערצייגט אייך! געדענקט די אדרעס!

די עלעגאנטסטע
דאמען-טאשען

וואליזען
אין פערשי-
דענע סארטען
צו די ביליגסטע פרייזען בעקומט מען נור ביי די בעקאנטע פירמע
L. Herszfinger
לאדז, פילסודסקיעגא 44
געדענקט די אדרעס! רעעלע בעהאנדלונג!

Samochody
i motocykle używane
Kupno, sprzedaż, komis, zamiana.
Auto-Agencja
Gdańska 82 tel. 189-28

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
Wodewil
גלובנאַ 1

די לעצטע טעג!

„בוסטער האָט חתונה"
BUSTER KEATON
אַ געשיכטע מיט אַ מאַנספּערשוין, וועלכער האָט ביז איצט נישט געהאַט צו טון מיט קיין פרויען. אין האָט געמוזט זיך מאַכן פאַר א פּאַ־ייהרער — אין דער הויפּט־ראָלע
אויסערן פּראָגראַם: אַ פאַרס מיט LAUREL i HARDY — בעמערקונג: פּאָפּולערע פּרייזן פון די פּלעצער.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
Odeon
פּשעיאַזד 2

קלאַנג-קינאָ
CORSO
זשעלאַזנאַ 4-2.
דער זאַל איז גוט בעהייצט.

היינט און פאָלגענדע טעג!
דער גרעסטער הלו פון סעזאָן א. נ.

„מאַראָקאָ"
קאָנפליקט פון געפיהלן, סטיכיע פון חיות און מענשען.
CHARLES BICFORD — דער מענ׳יבער
ROSA HEBART — די שטהנע
GEORGE RENAVANT
— אין די הויפּטראָלן —
געפאַהר! גרויל! ! עמאָציע! טראַגעדיע
אויסערן פּראָגראַם: פּרעכטיגער פאַרס און פילם-אַקטואַליטעטן און סאַלירען.
אָנהויב פון די סעאַנסן אין גאַנג. טעג 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג. בעמערקונג: אויפ׳ן ערשטן סעאַנס זענען די פּרייזן בעדייטענד פאַרקלענערט.

RAKIETA
שענקעוויטשאַ 40 טעל. 141-22
אָנהויב 4 א זייגער נאָכמ. שבת זונטאָג 2 א זייגער
אויפ׳ן ערשטן סעאַנס אַלע פּלעצער צו 50 גר.

היינט און פאָלג. טעג!
גרויס פילם-מייסטערווערק א.נ.

די וועלט אָהן גרענעצן
— אין די הויפּטראָלן: Adam Brodzisz, Marja Dąbrowska, Maryla Wojno, A. Nałęcz
אויסער׳ן פּראָגראַם: אין- און אויסלענדישע אַקטואַליטעטן ווי אויך אַ קלאַנג-פאַרס „בימבאָ אלס באַנדיט"

PALACE
אָנהייב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג
אויפ׳ן 1-טן סעאַנס אַלע פּלעצער 50 גר. און 1 זל.

היינט אנאַפּרופליך צום לעצטן מאָל! ווילענדיג צוגענגליך מאַכן אַלעמען אָהן אויסנאַהם דעם ערשטן סאָוויעטישן קלאַנג-פילם
רעאַליזירט פון Sergjusz Eisenstein

בלויער עקספּרעס
זענען די פּרייזן בעדייטענד פאַרקלענערט! אַלע פּלעצער — צו 1 און 1.50 זל.

קינאָ-טעאַטער
LIRA
לימאַנאָווסקיעגאָ 37
פּערשטקלאַסיקער אָרקעסטער. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

היינט און פאָלגענדע טעג! גרויס מייסטערווערק אויפ׳ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון Gabriela Zapolska א.נ. היינט און פאָלגענדע טעג!

„פּאָליצמייסטער טאַגיעוו"
אין די הויפּטראָלן: BOGUSŁAW SAMBORSKI, MARJA BOGDA, NORA NEY, ZBYSZKO SAWAN i JERZY MARR
נעכסטער דאָפּעלטער פּראָגראַם: „זיינע געפעהרליכע געשעהענישען" מיט Harry Peel און „נאַפּאָלעאָן אין מאָסקווע"

קינאָ-טעאַטער
BAJKA
רוג פּיאָטרקאָווסקיעגאָ, פראַנציסקאַנער 31.
צופאָהר מיט די טראַמוואַיען 1, 6 און 14.
אָנהויב טעגליך 4.30 נאָכמ. שבת זונטאָג און יום טוב פון 12—3 נ״מ זענען אַלע פּלעצער צו 50 און 40 גר. מיט׳ן אָנטייל פון פערגרעסערטער אָרקעסטער, וואָס איז געגוי צוגעפּאַסט צום בילד אונטער לייטונג פון ה׳ לידויער.

היינט און פאָלגענדע טעג! גרויסע עפּאָכע-מייסטערווערק אויפ׳ן גרונד פון דער בעריהמטער ערצעהלונג פון גראַף לעוו טאָלסטאָי

„אויפלעבונג" (Odrodzenie)
— אין דער הויפּטראָלע JOHN GILBERT
דער פילם ווערט אילוסטרירט מיט געזאַנג אויסגעפיהרט פון אַ גרויסען קינסטלערישען כאָר
אויסער׳ן פּראָגראַם: אַ פרעהליכע אַמעריקאַנער קאָמעדיע.

פּרייז פון אָנאָנאָנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

קליינע אָנאָנסען

פּרייז פון אָנאָנאָנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

לאָקאַלען

איבערצוגעבען אַ שטוב אויף אַ שניידער-פּראַצאָווניע, פּוילנאָצנאַ 14 ביי מאַרקוס. איך גיב אויך צו מאַשינען. 329

בילליג איבערצוגעבען אַ צימער פאַר אַ פּאָר-פאָלק אָדער פאַר אַ יונגערמאַן, צעגעלניאַנאַ 15, מאָנינג 31. 335

אַ האַלב געוועלב אויף נאָוואָמיעסקאַ גאַס, פּראָנט, צו פאַרמיטען פון זאַפּאַרט. צו ערפאַהרען ביי בירנבוים, נאָוואָמיעסקאַ 31. 291

1 צימער און קוך און פאָרצימער מיט מעבעל, וואַנע, ליכט און וואַסער, פון זאַפּאַרט איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען דעמבסקי, ליפּאָוואַ 64, ערשטער שטאָק, פּראָנט, צו טרעפן טעגליך פון 4—5 נאָכמיטאָג. 193

אַ שעהן געוועלב אין בעסטען פּונקט אויף נאָוואָמיעסקאַ-גאַס פון זאַפּאַרט בילליג איבערצוגעבען. אינפאָרמאַציעס ביים צייטונגס-פערקויפער, פּיעטריקאָווער 51. 248

1 גרויס און 1 קליין געוועלב אָהן אָפּטרעטגעלד פון זאַפּאַרט איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען קאָשטשעלנאַ 3, ביים ווירט פון 10 אַ זייגער פריה.

צוויי שטיבען און אַ קוך איז איבערצוגעבען אין שעהנסטען צענטרום שטאָט, פּיעטריקאָווער עק זשעלאָנאַ פון זאַפּאַרט. צו ערפאַהרען זשעלאָנאַ 6 אין פּאַפּיר-געוועלב. בילליג דירה-געלד. 355

פון זאַפּאַרט איבערצוגעבען אַ וואוינונג פון 2 צימער און קוך מיט בעקוועמליכקייטען אין צענטרום שטאָט, נאָוואָמיעסקאַ 6, פּראָנט, וואָוּלטשאַנסקאַ 72. 361

אַנ׳אָנ׳ט צו שלאָפן פאַר 1 אָדער 2 אָנשטענדיגע יונגעלייט, פאַר אַ בילליגען פּרייז. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטראַציע. 352

אָפּצוגעבען אַ צימער מיט אַ ספּעציעלען איינגאַנג אויף אַ פּראַצאָווניע. צו ערפאַהרען נאָוואָמיעסקאַ 28, פּראָנט, 3. שטאָק, ביים סוויטער־מאַכער. 353

אַ מעבלירט צימער מיט אַ ספּעציעלען איינגאַנג איז אָפּצוגעבען אויף לאָזשי. צו ערפאַהרען נאָוואָמיעסקאַ 28, פּראָנט, 3. שטאָק ביי שערער און בירנבוים. 353

צו דינגען און פאַרדינגען פאַרשידענע וואוינונגען אין אַלטע און אין נייע הייזער מיט אַלע בעקוועמליכקייטען אויף מאָנאַטליכע דירה-געלד. געוועלבער, געשעפטס- און פאַבריקס-לאָקאַלען. מעבלירטע צימערן, הייזער, ווילעס, פּלעצער פון פאַרשידענע פּרייזען. יעדער קויפט און פאַרקויפט. נאָר דורך דער ביוראָ „לאָקוס", וואָס ערלעדיגט פּינקטליך און סאָליד. איינהאַבער יוסף קאַרמעסער און קאָמפּ. אינפאָרמאַציעס אָהן בעצאָהלונג, פּיעטריקאָווער 62, פּראָנט 2. שטאָק, טעל. 15-166 טעטיג פון 8 פריה ביז 8 אָוונט.

Oddam 2 pokoje suche, słoneczne bez mebli i jeden pokój umeblowany. — Śródmiejska 29, m. 6. 325

עס איז נויטיג

אַכטונג, שטעפּער-געזעלען, עס ווערט געברויכט אַנ׳ערשטע סאָרט נייהער ביי גאַלאָס, לאַגעוונ׳צקאַ 25. 332

אַ ריכטעוועך און אַ נייהער קענען זיך מעלדען ביים קאַמאַשען-שטעפּער, פּעטריקאָווער 271, טענענבוים. 344

נאָר אַ טיכטיגע סטאַרשע פּאַנע צו דאַמען-היטען קען זיך מעלדען ביי י. מילנער, גלובנאַ 22, ווי אויך אַ לערן-מיידעל. 313

פאַרשידענעס

אַ מאַהאַגאָניע שלאָפצימער געלעגענהייטליך צו פאַרקויפען. סאָבאַל, פּיעטריקאָווער 6 פון 11 ביז 2 נאָכמיטאָג. 320

וויכטיג פאַר זאָקען-פאַבריקאַנטען! איך נעהם אָן צו שפּולען אויף קראַפּט און דורך פּאַראַפּין־אַפּאַראַטען, רעעלע בעהאַנדלונג ביי לעדערמאַן, בזשעזשינסקע 43. 321

ווער ס׳וויל איינפיהרען האַנדעלס-ביכער, כדי צו צאָהלען קלענערע פּאָדאַטקעס, זאָל זיך ווענדען נאָר צו מיר. איך פיהר אין אייגענע פירמעס האַנדעלס-ביכער, וועלכע ווערען דורכ׳ן סקאַרב אנערקענט, י. קאַץ, פּיעטריקאָווער 58. 337

פאַר כלות ווערען אויסגעאַרבייט פּאָלקעס מיט פאַ־ייזער שרינדען ערשטקלאַסיג באַטירליכע ווי איינגענע האָר, בילינער ווי איבעראַל, קאָנסטאַנטינער 15, צוקער. 330

וויכטיג פאַר זאָקען-מאַכער! אויף ליין נעהמט אָן אַ קוואַליפיצירטער שטריקער רענדער צו מאַכען פּעטלען, מ. אייזענבערג, שקאָלנאַ 5. 343

צוליב׳ן איצטיגען קריזיס רעדוציר איך די פּרייזען פון אַרבייטסלוין פון אַ פּאַלטען מיט צודאַטען 60 זל. און אַנ׳אַנצוג אויך 60 זל. שניידער־מייסטער חיים פּרוסאַק, קאַראָלאַ 4. 318

ס׳איז פאַרלוירען געוואָרען אַ פּעקעל סחורה אויף דער דראָזשקע, פאָהרענדיג פון פּוילנאָצנאַ 4 ביז צו די אויטאָבוסען אויף וואָלטשאַנסקאַ גאַס. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אָפּצוגעבען צו משה לייבאָוויטש, סטאָדאָלנאַ 10, צוקער-בעקער. 350

ס׳איז גע׳גנב׳עט געוואָרען אַ וואַליזקע מיט קנעפּ מיט זיידען געגייעכץ, אויף וואָסקאָדניאַ 48, ביי משה פרידמאַן פון געוועלב אַרויס. די ה״ה גנבים ווערען געבעטען געגען בעלוינונג אָפּצוגעבען די קנעפּ אויף דער דערמאָהנטער אַדרעס. דיסקרעציע געזיכערט. 327

אַכטונג, זאָקען-מאַכער! איך נעהם אָן צו אַרבייטען רענדער צו קינדער-שקאַרפּעטען אויף אַ 13-נער מאַשין. אַ. פּערלמאַן, לימאַנאָווסקיעגאָ 25 קאָנקורענץ — פּרייזען! 308

צו פאַרקויפען זינגערס אָבערלאָק-נייה-מאַשין אויף קראַפט מיט אַ מאָטאָר, פונק ניי, פּעטריקאָווער 132, וו. 1. 317

וויכטיג פאַר פּריוואַטע יונגעלייט פון בעסערער הערקונפט! מיט 1200 ביז 2000 דאָלאַר צו אַנ׳ערשטקלאַסיג געזיכערט געשעפט מיט זעהר גוטע פאַרדינסטען אָהן ריזיקאָ, קען מען צוטרעטען אַלס שותף. אָפּערטען אונטער „גוט געשעפט" אין אַדמיני. פון דער צייטונג. 320

Szybka Naprawa Elektryczna. Motor stanął, światło zgasło. Dzwoń tel. 191-90. Ceny bardzo niskie. Czynny przez całą dobę bez przerwy 10% rabat 364

Zaginiony został weksel na sumę zł. 90.— za Nr. 79203, pł. 3/1—32 Kielce, wystawca Strasberg, Gold, żyro Zabłocki i Goldberg, wyd. przez Bank Kupiecko-Kredytowy. Weksel unieważnia się. 309

אַנאָנסען-פּרייזן
פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ „ 60— „ „ 4 „
נאָכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ „ 18— „ „ 8 „
פאַר אַ פּעליטעט-שורה: ... דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

אַבאָנעמענטס-פּרייזן
אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. אַ חודש, אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר׳ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פאַרלאַג נישט פאַראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפן בייטאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.